

Kitty L. Kielland og Dagmar Skavlan

Brevveksling 1879–1905

Utgitt ved Anne Melgård

NB kilder 8:3
Nasjonalbiblioteket/bokselskap.no
Oslo 2019

Kitty L. Kielland og Dagmar Skavlan: Brevveksling 1879–1905

Utgitt ved Anne Melgård

NB kilder 8:3

Nasjonalbiblioteket/bokselskap.no, Oslo 2019

ISBN: 978-82-7965-411-7 (digital, bokselskap.no), 978-82-7965-412-4 (epub), 978-82-7965-413-1 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Forord

Om søstrene Kitty og Dagmar

Christine «Kitty» Lange Kielland (1843–1914) var nest eldste barn i en søskenflokk på seks, bestående av tre sønner og tre døtre. Dagmar Kielland (1855–1931) var den yngste. De vokste opp i gode kår i Stavanger med foreldrene konsul Jens Zetlitz Kielland (1816–1881) og Christiane «Janna» Lange Kielland (1820–1862). Moren døde bare 42 år gammel etter å ha født sitt 8. barn som også døde. Dagmar var da bare 7 år gammel og Kitty 19 år.

Familiene Kielland og Lange var tallrike med mange barn i flere ledd som vokste opp, så barneflokken vokste opp med stor slekt rundt seg. I brevene er mange av disse omtalt, og ikke alltid lett å identifisere siden navnene går igjen i slektsleddene og ikke minst er det mange kallenavn.

Kitty reiste til Karlsruhe i Tyskland på nyåret i 1873 for å få undervisning i malerkunsten og var etter dette ikke fast bosatt i Stavanger. Søsteren Dagmar ble værende fram til hun giftet seg 14. august 1879 med Olaf Skavlan (1838–1891), professor i litteraturhistorie, som var 17 år eldre enn henne. De bosatte seg i Kristiania og fikk 3 barn som vokste opp, Einar, Ingar og Aagot.

Dagmar døde 76 år gammel, i 1931. Hun var den av søsknene som levde lengst, i 16 år etter eldstebroren Jacob som døde i 1915. I dødsannonsen stod det «... hun kom som ung til Oslo, hvor hun med hele sitt friske og våkne sinn gikk op i det åndelige liv i 80-årenes radikale kretser, både kunstnerisk og politisk. Uten nogensinne å tre offentlig frem blev Dagmar Skavlan hele sitt liv trofast mot de ideer, hun hadde festet sig ved» (Kilde: *Dagbladet* 29. sept. 1931). Kitty og Dagmar delte syn på politiske begivenheter. Begge skrev under på opprop i avisene høsten 1884 om innmeldelse i «Norsk Kvindesags Forening, stiftet den 28de Juni 1884» (Kilde: *Morgenbladet* 13. nov. 1884). I motsetning til sin søster var Kitty en tydelig stemme i det offentlige ordskiftet, både skriftlig og også aktiv som debattant. Brevene mellom dem inneholder enkelte meningsytringer og kommentarer til samtidige hendelser, men det er personlige og familiære forhold som dominerer.

Om brevene

Brevvekslingen som presenteres her, er på i alt 20 brev/fragmenter, alle eid av Nasjonalbiblioteket (NB). 15 av disse er skrevet av Kitty, mens 5 er skrevet av Dagmar. Alle brev og fragmenter hører til en samling skrifter etter Kitty som Dagmar trolig tok vare på etter søsterens død. Først i 1999 kom samlingen til NB hvor den er katalogisert som Ms.4° 4318. Samtlige brev her har denne katalogsignaturen.

Ut fra innholdet kan vi se at søstrene jevnlig skrev til hverandre, i hvert fall fram til Kitty sent i livet ble for syk. Dessverre er ikke alle brevene bevart. Mange av de som gjengis her, er ufullstendige, enten mangler starten eller slutten, eller begge deler. At kun 5 av Dagmars brev til Kitty er bevart, kan nok skyldes at Kitty ofte flyttet og dermed ikke tok vare på alle brevene hun mottok. Brevbunkene som gjengis her er i ubalanse når det gjelder mengde mens de i virkeligheten antakelig var mer i likevekt.

De fleste av Kittys brev er daterte og dermed er rekkefølgen gitt. Kun ett av Dagmars brev/fragmenter er fullt ut datert, men alle unntatt et visittkort, har latt seg datere ut fra innholdet. Brevene/fragmentene presenteres her i en tentativ kronologi og begrunnelser for datering står i note i starten av hvert brev.

Utfyllende kommentarer om personer, begivenheter og andre hendelser som er nevnt i brevene, er lagt inn som noter. Flere detaljer om utgivelsen kan leses i [utvalgskriteriene](#).

Transkripsjonene er utført av Sofie Steensnæs Engedal og Anne Melgård. Sistnevnt har også gjennomgått og klargjort teksten for NB kilder. Korrekturlesning av brevene er utført av de samme. Ellen Nessheim Wiger står for tekstkodingen.

Prinsipper for utvalg og transkripsjon

Det er utelukkende brev og fragmenter som befinner seg i Nasjonalbiblioteket som er tatt med i denne publiseringen.

Tidsperioden er begrenset til første og siste bevarte brev mellom Kitty L. Kielland og Dagmar Skavlan, altså fra 1879–1905.

Brevene utgis kronologisk. De udaterte eller mangelfullt daterte brevene er forsøkt datert ut fra innholdet. Antatt datering er satt i skarpe klammer. Begrunnelser for dateringen er beskrevet i note i begynnelsen av hvert enkelt brev.

Utfyllende opplysninger om brevet der dette er nødvendig, gis i begynnelsen av hvert enkelt brev.

Brevene er gjengitt nøyaktig og bokstavrett. Skrivefeil er ikke rettet, men markert med [sic.]. Hvis skrivefeil eller tydelig manglende ord er forstyrrende for lesningen, er forslag til rettelse lagt til i en note.

Håndskriften er noen steder vanskelig å lese. Slurvete ord og bokstaver er transkribert velvillig ut fra sammenhengen for å gi teksten mening. Usikker lesning er markert med spisse klammer < >, mens helt uleselig tekst eller mangler markeres slik <...>.

Feil tegnsetting er ikke rettet. Manglende tegn er lagt til for leselighetens skyld, dette er markert med skarpe klammer [ ].

Manglende diakritiske tegn over å og ø rettes stilltiende.

Tekst som er strøket av brevsriveren, er markert med gjennomstreking.

Tilføyet tekst gjengis som hevet ^{over} linjen, også om den er skrevet inn under linjen eller i marginen.

Understreket tekst gjengis med *kursiv*. Det skiller ikke mellom typografiske og retoriske uthevninger.

Ord delt ved linjeslutt uten bindestrek gjengis stilltiende som ett ord.

Søskenflokket Kielland med ektefeller, ca 1885. (Ukjent fotograf. Eier: Stavanger byarkiv)

[Udatert]. Fra Kitty til Dagmar

Ms.4° 4318:A

[k](#)

Min kjære Dagmar maa have <nu> en god velsignet jul med indre glæde. Jeg tænker paa dig nu og i løbet af hele aftenen, da jeg sendte brev, vil jeg ikke her omtale den *store glædelige* nyhed:

12. januar 1879. Fra Fra Kitty til Dagmar

Ms.4° 4318:A

[k2](#)

12.01.1879.

Frøken Kielland

Vesterbrogade 23

Kbhavn

Har jeg en offentlig forlovet Søster? Bor «Hotel Dania». Standset ved Sne. Magda

Kitty

3. november 1879. Fra Fra Kitty til Dagmar

Ms.4° 4318:A

[k3](#)

Paris 3/11 79.

Kjære Dagmar, tak for eders telegram til min fødselsdag^{k4} og tak for eders indbydelse til at komme indom Christiania. Da jeg kom til Christiansand om natten i en forrygende storm, saa det stridt ud atter at skulle tage paa og med det mindre skib over til Jylland, jeg betenkte mig en stund gaaende op og ned paa bryggen med capteinen paa Stavanger, men saa tænkte jeg, kan skibet reise, kan jo altid jeg resikere mit liv med de andre, det er jo ikke mer værdt end deres. Begyndelsen var strid, men udpaa dagen blev søen roligere, saa vi kom vel beholden til Fredrikshavn, hvorhen Asta Nørregaard,^{k5} Andrea Gram^{k6} og en liden <Dus>, datter af Else Zetlitz kom lidt senere, og vi reiseteste reiste nu sammen nedover og havde det meget godt. I Hamburg skiltes vore veie, da Andrea jo skulde til Rom. Her er jeg endnu ikke kommet i saadan orden, at jeg ved, hvorledes jeg faar det, atelier har jeg endnu ikke faaet og heller ikke plads i en pension, da det jeg har er rent midlertidigt. En dansk arkitekt er saa mageløs elskværdig [#] at søge atelier, gid jeg havde alt i orden, det er en stor plage, saalænge<-> man er i uvished. Her har jeg truffet flere af din slægt, præsten Skavlannⁿⁱ og frue^{k7} har vel allerede hilset fra mig, Holst^{k8} og frue^{ko} ser jeg vel oftere, da de gaae i Louvre, hvor jeg copierer, vi spiser da oftere dejeuner sammen. Hidindtil har jeg liget din mand^{k10} betydelig bedre end nogen anden af slægten. Præsten er jo meget vakker meget penere end din mand, som du vel ikke finder, de ere forresten meget lige ved nærmere eftersyn, hvad jeg ikke syntes i begyndelsen, men jeg bestemmer mig afgjort for professoren. Kanske har jeg taget fejl af præsten, men mon han ikke har den lidet præstelige egenskab at være vel glad i mad og livets bekvemmeligheder, jeg saa ham meget lidet og havde havt stor lyst til at se ham mere for at lære ham at kjende, da han interesserede mig meget. Af fruene kunde jeg intetsomhelst indtryk faa, andet end at hun saa snil ud, men ellers kan hun gemme store skjulte skatte. Fru Holst er vanskelig at lære at kjende, fordi jeg aldrig ved, om jeg har seet alt, eller om der er meget mer, om hun generer sig, eller om hun er aaben.

[#] Jeg ser nu, at dette vist kommer til at ligge nogle dage, saa det vist ikke kommer til dig før din fødselsdag.^{k11} Derfor strax en hjærtelig gratulation paa denne første fødselsdag i dit hjem, det maa jo være rart at sidde saa lunt og lykkelig inden <døre>, gid detn dag maatte i mange, mange aar finde dig ligesaa lykkelig om ikke paa samme maade netop, saa i lige høi grad. Jeg tænker mig saa klart, hvorledes du har det, jeg kjender jo værelserne og tror at vide, hvorledes der ser ud. Nu har du vel Magda^{k12} ofte hos dig, saa I har det deiligt sammen, det var vel en glæde for dig, at hun kom.

Her er jeg altsaa ikke i orden og har netop nu havt en kjedelig samtale om pension og leie med Asta Nørregaard, hun har faaet netop samme idé som jeg, saa hun gaar ind i mine planer, men uden at have det klart for sig, sandsynligvis tager vi hver sit værelse i samme hus, om det gaar, men jeg tror alt, at mine planer ere forstyrrede, men sig intet om det, selv fra Christiania kunde det rygtes til hende, og det vilde jeg

svært nødigt. Her er endnu faa malere, jeg har ingen truffet saa godt som da, Heyerdahl^{k13} er den eneste af mine venner, som jeg taler med. Han er da gift og fortæller mig ofte om «min frue» som ^[#] han altid kalder sin kone.^{k14} De har et atelier, det er hele deres hus, tænk hvad du har i forhold til dem, af udstyr har de vist intet eller høist lidet. I Aatelieret er der bygget ud et stykke væg, saa at der kan hænges et forhæng ned, bagom der er deres soveværelse, øve denne væg er ikke bygget helt op, øg et tag over dette indbyggede en mandshøide fra selve taget og et galleri foran der, men hva de har der, ved jeg ikke, jeg har endnu ikke været der, men kjender det atelieret, da Lindstrøm^{k15} havde det ifjor. De har ikke kjøkken, saavidst jeg ved, ~~men~~ hun laver vist maden paa en ovn, hun har ikke pige kun en som af og til hjælper, formodentlig med at skure og andet grovt arbeidet. Du synes vist, det høres fælt, for mig har nu det mer tiltrækning end alle de servietter, haandklæder og utallige ting, som du fik med dig. Heyerdalⁿ² er meget lykkelig, han taler saa meget om, hvor elskværdig «min frue»^{er}, men især hvor fornuftig, hvor klog hun er, hun holder ham til arbeide og er saa praktisk. Jeg har endnu ikke seet hende, jeg var buden en tirsdag at komme did, men gik ikke, nu idag tirsdag vilde vi have gaaet, men saa sagde Heyerdahl, at idag maatte vi ikke komme, da han havde noget opstillet i sit atelier, som ikke maatte røres ved.

<...>ⁿ³

11. januar 1880. Fra Kitty til Dagmar

Ms.4° 4318:A

[k16](#)

Paris 11/1 80
Rue la Condanine^{k17} 6<2>.14

Kjære Dagmar, et hjertelig godt nyt aar til eder begge og tak for det forgangne. Det er rart at jeg ikke har skrevet al denne tid, det har ikke været grunden at jeg ikke skulde have tænkt paa dig, men grunden har været, at jeg har vidst dig saa lykkelig. Det høres mulig besynderligt, og kanske er det ukjærligt, men naar en ved, at en ^{anden} er saa aldeles lykkelig, forekommer det, at man skriver saa uvæsentlig om ikke forstyrrende for den anden, og er man saa selv høist uoplagt, saa bliver der intet af det. Øt Ofte har jeg tænkt paa dig og blevet varm om hjertet ved at vide dig vandre glad og let om i dit hus, friskere end du har været paa længe og med lykke i dit indre, ja maatte I faa have det længe, længe saaledes. Det maa være en forunderlig følelse at føle sig lykkelig som fast stilling ikke ifølge en tilfældig omstændighed, men rodfæstet i hele [#] tilværelsen og fordoblet ved at ~~have~~ være to om alt.

Du gjør altid i dine breve undskyldning naar du skrive om dig selv, men da jeg finder, at det er hensigten med breve at faa høre hinanden, saa vil jeg nu gjøre det. For øieblikket sidder jeg i mit værelse ved to lys, jeg har trukket bordet helt hen til ovnen, om du finder dette ikke smukt skrevet, saa er det, fordi jeg for varmens skyld har lagt beinene ind i et rum i ovnen og derfor holder skriveriet paa mine knæer. Her er forresten meget bedre med kulden, man kan arbeide og leve, omend en højere temperatur vilde være god. Den værste uhygge er over, det var en tid, da det forekom mig næsten uudholdeligt, det gaar nu, omend det aldrig kan blive mer end saavidt, at det er udholdeligt. Hele livet her er saa ukoseligt som intetsteds ellers, at man ofte ikke ved om ikke enhver anden paa jorden har det bedre, mit værelset er hyggeligt, men betjeningen saa daarlig aldrig lægges her i for mig, næsten intet [#] gjøres, saa spiser jeg ved siden af, hvor de skjændes næsten ved hver middag, og nu da jeg forstaar alt, er det saa pinligt at høre alle de uforskammedheder de slynge imod hinanden. Mit atelier er noget langt borte, men hyggeligt og der har jeg en eierinde af huset, som er noget af det sødeste jeg har seet, jeg har jo aldrig ellers noget med hende, det var noget nuð med opsigelse af atelieret hvori hun var saa mageløs elskværdig. Du kan vide, det er kjedeligt at have tre opholdsteder, intet blir hjemligt, ja naar skal man faa noget hjemligt, det er det som gjør det saa sørgeligt, at man ser det fremover og fremover bestandig saaledes. Det er nok saa, at hvis jeg engang kommer til at tjene noget, saa har jeg raad til at gjøre mig det komfortablere, og det vil jo forbedre det uhyre, men saa blir man vel ogsaa gammel og mindre elastisk og mindre istand til at slutte, <sig> altid til nye venner igjen, endnu kan jeg det og med varm begeistring ogsaa.

[#] Lundes^{k18} og Harriet^{k19} er jo mit faste holdepunkt, nu har de desværre skarlagensfeber deroppe, saa jeg en tid ikke gaar, der, thi da blir jeg udestængt fra alle andre. Vi vare julaften der og havde det extra hyggeligt, 3 danske herrer, en norsk, Asta Nørregaard^{k20} og jeg, efterpaa gik vi i flere kirker og hørte

musik. Nytaarsaften var uhyggelig og ensom, jeg havde gaaet til Lundes, da sygdommen begyndte saa heftigt, at det trængte til at se nogen af og til, da fru Lunde^{k21} var meget ængstelig, derfor turde jeg ingen steder gaa og sov alene hjemme ligesaa nytaarsdag. Nu i de sidste dage har jeg seet andre mennesker, nylig var jeg hos Runebergs,^{k22} hvor jeg lider mig svært godt, det er af mine nye venner, som jeg rigtig har glæde af, vi sympatiserer i saa meget, og de ere saa overordentlig elskværdige mod mig. Ingen af mine bedste venner fra ifjor er her, Collett^{k23} savner jeg særdeles meget, Skredsvig^{k24} er her, det er altid morsomt at se ham, om det emdⁿ⁵ blir sjældent. Malere har jeg ikke saa meget med, en ung handelsmand Seip^{k25} har være mig netop

<...>ⁿ⁶

17. april 1881. Fra Kitty til Dagmar

Ms.4° 4318:A

[k26](#)

Paris 17/4 81
Rue de l'université 19.

Kjære Dagmar, det er anden gang at jeg begynder paa brev til dig, den ~~anden~~ første begyndelse har jeg mistet. Der havde jeg nætop læst dit brevkort til Anna Sømme, [k27](#) saa jeg var meget optaget af al den sorg, du har havt. Gudske lov, at din lille søde gut fik komme sig igjen, du skal se, han blir nok en stærk mand alligevel med tiden. [k28](#) I har havt en svær vinter, men saa har I vel ogsaa den fredelige glæde nu, som en føler efter en smertefuld tid, naar sorgen er af den slags, at den ingen braad [k29](#) efterlader. Skavlam [n7k30](#) har jo ogsaa fuldstændig faaet hørelsen igjen, gratuler ham med det. Det har været en mærkværdig og en fæl vinter for vor slægt paa begge sider, ligesom om alt skulde falde fra hinanden, mon en nogensinde kan forandre det.

[#] Et af mine billeder er antaget til salonen, [k31](#) jeg ved endnu ikke hvilket og det uroer mig meget. At blot et er antaget har intet at sige, da antallet er saa indskrænket, at det er tilfælde med næsten alle, men det er mig meget vigtigt, *hvilket* billede de har antaget. Jeg selv foretrække saa meget det ene for det andet, i protokollen i udstillingslocalet staar ~~mit~~ et nummer som jeg tror gjælder mit yndlingsbillede, men i det brev jeg idag har modtaget fra juryen staar igjen et andet nummer, saa nu ved jeg aldeles intet at holde mig til. [k32](#) Hvorfor jeg er idag i meget slet humeur. Af 8000 billeder skal blot 4 2500 antages, da er det jo rimeligt at blot et kan tages af hver kunstner. Jeg sender et fotografi til dig til Tycho, [k33](#) det er det billede, som jeg helst vide have antaget, men sig nu ikke til nogen [#] at dette er bestemt for salonen, hvis det nu kanske ikke er det, som kommer ind. Jeg sidder nu i atelieret, solen skinner saa varmt, altandøren er oppe, og her er egentlig meget hyggeligt herinde, naar en bare kunde være lidt glad selv. Frøken Backer [k34](#) og jeg ere nu sammen igjen, og det er jo udmærket for os, vi har her atelieret og ~~sand~~ senere faar vi ogsaa værelse i samme hus, saa det skal nu blive hjemligt hos os. Jeg kjøber da møbler, saa jeg kanske skal faa lidt følelse af at høre hen et steds paa jorden.

Sømmes [k35](#) lever meget godt, al denne vintersorg i familien har gaaet sporeløst hen over dem. De ere svært godt ligt her, alle finder dem saa søde, saa de rigtig har havt en uhyre hyggelig tour, som de vist aldrig vil glemme. Det har vist frisket Anna meget, hun morer sig saa godt som nogen og er fuldt saa ivrig som Lisbeth [k36](#) for at komme med i alt. Hanna Smith [k37](#) er sød og saa vakker, vi vare [#] hele familien sammen igaar, ude i St. Germain, oncle var virkelig saa medgjørlig og snil som muligt, han havde lidt strict med udgangspunkt, og hvad der burde sees, men han gav sig øieblikkelig, naar nogen vilde noget andet.

Vi endte her i Paris ved en middag sammen, hvor alle vare meget muntre. «Manni» ser saa rolig og

normal ud som hjemme, der^{er} ikke nogen parisisk uro over hende. Du kan tro, naturen derudover var deilig igaar, alle kirsebærtræerne ere i fuld blomst, Anna, Harriet^{k38} og jeg sade længe i skoven, gjøgen fløi fra træ til træ og gol omkring os, det var den deiligste vaardag. Vi reiste oppe paa taget af jernbanen, saa vi hele tiden havde den deiligste udsigt over enger, elver med træer ved bredderne og i det fjerne smaa landsbyer. Der er intet som mangler blot at man kunde være glad.

Vil du sige Tycho, at det glæder mig, at billedet er solgt, der var meget afslag, da det jo var saa lidet, men han kan gjøre det samme med de andre. Viften skal jeg gjerne besørge. Hjertelig hilsen til Skavlan og dig selv fra din Kitty.

[Starten av november 1881]. Fra Kitty til Dagmar

Ms.4° 4318:A

[k39](#)

Min adresse i Paris er altid Rue de l'université 19.ⁿ⁸
Rochefort en terre. Morbihan^{k40}

Kjære Dagmar, dette kommer vel nogle dage før din fødselsdag,^{k41} men saa faar du dog vide, at jeg tænker paa dig den dag med mine varmeste tanker og ønsker dig alt godt for aaret.

Det har været et tungt aar^{k42} det sidste, men du har endnu beholdt meget godt igjen at glæde dig ved og at se fremover til. Maatte du blive stærkere for det ny aar. Det er lidt vanskeligt at skrive her, men jeg vil dog gjerne drive det igjennem, saa blir brevet lidt adspredt, faar du undskylde. Jeg sidder i et kjøkken hvor mange gaar ind og ud, i spiseværelset er det for koldt fuldt af herrer og paa vort værelse er der for koldt, vi har regnveir, saa vi sidder inde. Harriet^{k43} syr paa en kjole, blusemænd^{k44} løber ind og ud, værtinden taler om mændenes høiere stilling end vi og [#] deri maa jeg af og til blande mig trods alt. Vi har timelange discussioner, men de fører ikke langt paa vei at discutere med en franskmand udgangspunktet er saa forskjelligt, at maalet aldrig heller kan blive det samme, men man lærer ialfald at forstaa sproget godt. Vi ere nu tre malere en ung herre og vi, med ham ere vi rent paa kameratsfod, og han er os til megen hygge, da han er som en midler mellem os og alle de halvdannede mennesker, som ei ved hvad en kunstner er. Det er trættende at være mellem mennesker, som ikke begriber, hvad man gjør eller hvad man er, de tror i regelen, at de staar langt over os, fordi de intet ved.

Det er ogsaa lidt vanskeligt at skrive, da man intet oplever her, den ene dag gaar som den anden, vi arbejder om dagen, kommer trætte hjem og spiser godt. Nu faar vi undertiden nogle retter, som begejstrer mig, ved [#] du, hvad det er, det er kobbunger,^{k45} de smaa sorteⁿ⁹ og de lange sorte, de aller almindeligste vi har paa vore t stene ved kysten, de laves i en sauce, jeg har aldrig smagt noget saa deiligt. Naar jeg engang kommer hjem, vil jeg tvinge en eller anden husmoder til at prøve det, du vilde vist være den bedste, hvis du ikke har aflagt din mening at man dog maa prøve alt. Om ikke længe, haaber jeg, at vi skulle være vel installerede i Paris, der blir lidt koldt efter hvert, saa det holder ofte surt at staa op i halvmørke og kulde, gaa ned i et koldt kjøkken for at drikke sin cafe og saa trave ud, før solen staar op. Men deiligt er det med rimfrost over det hele nu, mens endnu de høstfarvede blade hænger paa træerne. Harriet maler inde i interieurerne, hun har det mindre koldt, men ogsaa meget mørkere, saa vi har hat sit at stride med. Jeg ved ikke endnu [#] om hvorledes vi skulle have det juleaften, hvis man kunde finde en eller to extra venner og kunde gjøre det koseligt for os, men der er for mange til det. Det blir vel saa, at vi blir buden til Runebergs,^{k46} hvilket er extra hyggeligt, da der er børn, men endnu har vi intet hørt derom. Du ved, jeg havde tænkt lidt paa at reise til Allik,^{k47} men det blir nu ikke noget af, jeg faar være glad, hvilket jeg ogsaa er, om mine penge strækker til at leve af. Det var lidt vanskeligt med det samme at opgive det, men i mange henseende er det meget bedre. Harriet vilde have vanskeligt for at komme alene

gjennem den mørkeste tid af vinteren for hyggenes skyld og økonomisk taget endnu mer. Det er en stor lykke at kunne bidrage til, at hun har et tilholdssted i Paris, nu da hendes søster^{k48} er borte, og det er jo for mig en lykke at have hende. Dette brev har ligget nogle dage, da det [#] var aldeles forsvundet, imens har vi faaet igjen det reneste sommerveir, saa jeg paa disse faa dage er blevet næsten færdig med mit arbejde her. Dog venter jeg om muligt til Harriet blir færdig, saa vi kunne reise sammen til Paris, nei vi standser nogle Dage for at hilse paa Pelouses^{k49} i en landsby før Paris, det lovede vi, før de reiste. Saa viser vi ham vore ting og faar høre, hvad han synes, vi bør specielt arbejde paa i vinter. Vor maler her er ogsaa en elev af Pelouse, han er rigtig extra elskværdig, bestandig munter, bestandig rede til at gjøre os tjenester eller mere os paa bedste maade. Han ser ikke ud til at kjede sig skjønt han er en ung Pariser, som er vant til cafélivet der og til adspredelserne paa boulevarderne ud paa natten [#] der gaar vi altid «tilkøis» ved kl 9 tiden. Vort daglige tilholdssted er et stort kjøkken, hvor byens herrer kommer indom og tager sig et glas, hvor byens sladder diskuteres, og her gives altid noget at berette, om det end for os kan synes lidt ubetydeligt. Du har vist Magda^{k50} endnu derinde, det er udmærket for eder begge, hils hende og tante Thora.^{k51} Naar du skriver, fortæl lidt om òm tante Christines,^{k52} hvor bor de nu, og hvorledes har det det økonomisk, jeg har aldrig hørt om dem uden gennem fru Birch,^{k53} som er snil, men saa sentimental at hun blir vrøvlet. Hun talte om dette oncles^{k54} død og deres daarlige økonomiske stilling, som om det var rigtig et gode for tante. Da jeg ved saa vist, hvad sorg er en svær ting, synes [#] saadan tale mig altid grusom, og jeg har vedkommende mistænkt for at de taler og tænker saaledes, fordi de er bange for at uroes i sin egen tilfredse tankegang. Selv jomfru Garman^{k55} har meget deraf, skjønt hun vitterlig er elskværdig og det nu næsten blot er en løierlighed hos hende. Hun siger ofte, ved du, Gud ske lov, jeg maa le, naar jeg tænker paa, vi taledes om Paris, jomfru Garman spurgte om der var vakkre damer i Paris, jeg svarede ja det syntes jeg, dertil sagde hun med et lettende suk «Aa Gud ske lov du.» Syntes du ikke, Anna Sømme^{k56} var blevet sød, naar hun bare ikke vilde falde tilbage til ð sin aands dovenskab igjen, men det gjør hun vist allerede, der er vel intet at gjøre for det.

[#] Dette maa gaa i en flyvende fart, det er blot, at du skal se, jeg tænker paa dig din dag. Jeg har nyssens selv havt en geburtsdag, hvortil *ingen* uden Nicoline Peterssen^{k57} tænkte paa mig, om et par aar blir det vel aldeles ingen, men saa gaar det jo altid, der ligger ikke meget sørgeligt i det, thi det er ikke, at man er glemt, men det er alligevel lidt vanskeligt at vænne sig til det. Altsaa dette brev er ei morsomt, skal gjøre det bedre næste gang, men svar nu snart. Sig mig engang, om du sidste jul fik noget fra mig, eller om Skavlan^{k58} har gjemt det til «lig» tid, det var noget hvidt at have paa halsen, har jeg sagt dig at jeg har tilladt mig at beholde det teppe vi syede til fader, tillader du det. Hjertelig hilsen til Skavlan og dig fra din hengivne Kitty.

14. januar [1882]. Fra Kitty til Dagmar

Ms.4° 4318:A

[k59](#)

14/1 81¹¹⁰

Kjære Dagmar!

Et godt nytår har jeg vist ikke enda ønsket dig med alt, hvad der kan glæde dit hjerte. Du venter nu vel først at høre om mig selv. Nu gaar det godt, kuren gaar nu sin uforstyrrede gang, jeg skrev til dig efter operationen, [k60](#) og troede, at nu var alt væsentligt over. Saa gik jeg julaftens eftermiddag til doctoren, da jeg havde svære ansigtssmerter men i øret ogsaa, han sendte mig hjem med igler og ordre om at have uafsladelig isomslag. Jeg prøvede selv med iglerne som ei vilde bide, men kom dog opt¹¹¹ til træet med isomslag og havde trods smerterne [\[#\]](#) en hyggelig aften. Carsten [k61](#) og Bibi [k62](#) var her, Jacobsen [k63](#) som boede her og jeg, der kom 3 børn fra familien i kjælderen for at se paa træet og faa nogle presenter. Træet, som vi havde pyntet alle voxne, var nydeligt, og alt var svært hyggeligt, de smaa fik mange og gjille presenter. Juledag kom doctoren og sagde da, at jeg havde en betænkelig ørebetændelse, jeg maatte tilsengs og være glad, om jeg slap med 8 dage. Det vare smertefulde svære dage, men det gik saa mærkelig godt og fort, betændelsen gik tilbage istedetfor at komme gennem trommehinden, hvilket nok er en sjældenhed, naar den er saa langt kommet. Jeg laa blot 6 dage, men var saa endnu et par dage svag [\[#\]](#) efter. Ja Skavlan [k64](#) ved nok, at ørebetændelse ikke er en morsom ting og smerterne ikke godt at taale, men saa gik det saa uhyre let. Nu gaar jeg og blir gnid med Helvedssten [k65](#) der hvor jeg blev opereret det er netop ikke saa godt, men heller ikke voldsomt ondt. Det kjedelige er, at jeg maa være saa forsigtig, at jeg ikke maa gaa ud om aftenen, helst ikke om dagen heller, men det gjør jeg nu alligevel. I julen var her en anden julegjæst, saa da mærkedes det ikke, at jeg ikke kunde gaa med noget sted, men kjedelig var det for eksempel ikke at kunne gaa paa Popper-Menters [k66](#) concert. Jeg morer mig med at læse en hel del ting, som jeg ellers ikke har tid til, det er mig ogsaa uvant at være i et hjem, bekvemt og hyggeligt. Jeg blir her vel endnu 14 dage mindst, før er ikke kuren endt, da maa jeg strax tilbage, da Harriet [k67](#) stakkel er alene, hun har været paa landet hele tiden, men hun har havt mildt godt veir, det bekymrer mig at vide hende alene, hun lader nok saa tilfreds [\[#\]](#) i sine breve, men jeg ved, at det er for at spare mig. Aa ja nu haaber jeg, at vi træffes glade igjen i Paris de første dage af februar. Ved at Nei her blev jeg forstyrret af at gutterne kom ind med nye støvler paa, jeg ved ikke hvad jeg vilde sagt. Det maa jeg fortælle, at jeg igaar fik opgjør for aaret fra Castberg [k68](#) og er meget rigere end han før havde sagt mig., istedetfor 1200 kroner, som han mente, faar jeg 2266, saa med dem i Christiania er jeg jo helt rig, og det er godt at vide.

Jeg har havt et langt, langt brev fra Jane, [k69](#) hun har det godt trods at de smaa har mæslinger. Allik [k70](#) og Beate [k71](#) har det svært godt, de ere vist saa lykkelige nu, som de kanske aldrig har været, siden de bleve gifte, saa ser det ud ialfald. De smaa ere vakkre og snille, ofte svært løine, jeg tror næsten, at jeg foretrakkede Bodde, [k72](#) han er kanske mindre klog, men mer aandrig, tror jeg, da ^{han} har saadan

mærkelige drømme. Dette er ikke et brev, blot et livstegn, her er saa adspredende for øieblikket. Venlig
hilsen til slægt og en kjærl^{u2} hilsen til eder fra din Kitty.

11. mars 1882. Fra Dagmar til Kitty

Ms.4° 4318:A

[k73](#)

Kristiania 11 Martz 82

Kjæreste Kitty!

Jeg blev saa glad for Dit sidste Brev, og fordi Du endte med, at Du «trængte til,» at høre fra mig snart igjen, saa jeg strax tog en god Beslutning om at skrive snart, men aligevel har det varet for længe. Før Sars' og Olafs Tidsskrift^{k74} kom ud, havde jeg nu lidt travelt med at hjælpe Olaf at skrive af og læse en hel Del Korrektur. Men det siger jeg nu bare til Dig. Det er noget af det jilleste jeg ved, at kunne hjælpe ham lidt saadan og det er jo sletikke vanskeligt, det <er> meget morsommere end at <...>ⁿ¹³ Mad. Jeg ved ei, om jeg har <...>ⁿ¹⁴ at det er blevet til Alvor med <...>ⁿ¹⁵ med Frk. Wiese. Jeg synger en Gang <ugentlig> og min Pige og en der i Huset bærer mig op og ned. Det er 2 Maaneder siden jeg [#] begyndte, og nu gjør jeg endelig ordentlig Fremskridt. Men det var det jeg vilde sige, da saa Tidsskriftet var kommet ud saa var det denne Dronningens Bazar paa Slottet, saa skulde jeg skynde mig at faa færdig noget til den, men nu har jeg da god tid. Jeg kan forresten ikke komme paa den Bazar, for det er jo opad Trapper og Folk staar nok i lang queue udenfor for at slippe ind. En stor Indtægt maa der vist blive for Finmarken, og det er jo deiligt. ^{k75} Nu er da Jacob^{k76} reist, ja var forhaabentlig hjemme igjen paa Lunde iforegaarsaftes. Ved Du at hans Sønn <...>ⁿ¹⁶ Jens^{k77} skal confirmeres paa Søndag <...ske>?ⁿ¹⁷ Dikka^{k78} og Janna^{k79} skal <...se>ⁿ¹⁸ til Bergen i den Anledning, <...>ⁿ¹⁹ vilde reist med men kan ei, <...>ⁿ²⁰ siden det blir lige før Paaske. Det er nok sandt som Du siger at Jacobs Selvgodhed er lidt stødende, [#] men jeg mærkede mindre til det her end hjemme hos ham selv. Det gjorde vel kanske noget, at Olaf^{k80} saa ofte disputerede med ham, saa han kunde vel ikke faa den sikre Følelse af, at alle var enige med ham. Han talte om, at jeg Du og Alexanders^{k81} vil besøge dem i Sommer. Sig mig, tror Du Allik^{k82} burde bo en Vinter til i Kjøbenhavn? Jeg hørte Jacob sagde, han tænkte paa det. Jeg har en Følelse af, at Livet er saa let og glat dernede og at en ung, ny Forfatter som ham vist blir græsselig feteret. Jeg maa altid tænke paa, hvad jeg saa til Karsten. ^{k83} Du synes kanske, jeg er lidt vigtig, men det har været et Par Smaating, som jeg har <...>ⁿ²¹ mig over øg ved Allik og <...>ⁿ²² Yttring i Dit sidste Brev. Fortæl <...>ⁿ²³ hvad Du synes om ham, er Du <...>ⁿ²⁴ Det er sandt, det er en Ting, Olaf har raadet mig til at tale om, skjønt jeg [#] ikke havde tænkt at gjøre det endnu. Men han mente det *maaske* kunde forandre lidt ved Dine Reiseplaner. Du har før nævnt at Du tænkte at besøge os paa Høsten før Du reiste ned til Paris igjen. Hvis nu dette blev i Oktober først saa gjorde det intet, men, (og naar jeg nu tænker mig om, saa blir det vel ikke før) i August og maaske September er jeg bange, det vilde ikke være hyggeligt for Dig. Du forstaar naturligvis nu, at det ^{er} fordi jeg venter lidet Barn. Sandsynligvis blir det i August, men saadant er jo ikke let at vide med Sikkerhed. ^{k84} Det skulde været deiligt at se Dig til Høsten hvis det blev saa sent, at vi <...>ⁿ²⁵ Ro i Byen igjen, saa det kunde <...>ⁿ²⁶ <hyggeligt> for Dig. Vi flytter vel <...a>ⁿ²⁷ Landet de første Dage af Juni <...>ⁿ²⁸ ind igjen et ~~Begyndelsen af~~ Stykke ind i September. Skriv endelig, hvad Du tænker om Dine Planer for Sommeren, skjønt <...>ⁿ²⁹

Jeg har nu faaet et Brev fra Jane^{k85} det første jeg har faaet fra hende, siden Juleaften. De lever alle godt og har kjøbt en nydelig Tomt ved Lunggaardsvandet,^{k86} hvor de skal bygge sig Hus. Ved Du, at Moder^{k87} har bedet Kikka Lange om at bo hos sig?ⁿ³⁰

14. juli 1882. Fra Kitty til Dagmar

Ms.4° 4318:A

[k88](#)

Ogne^{k89} 14/7 82

Kjære Dagmar, du har nu vel fra andre kanter hørt, at jeg og er i Norge. Saa faar vi sees alligevel ihøst, jeg glæder mig svært til det, i Christiania havde jeg lyst at være en stund kanske arbeide lidt der sogar. Tusind tak for dit kjærlige brev, som jeg fik til Paris, nu tænker jeg jævnligt paa dig og haaber saa varmt for dig, at det maa gaa let. Beate^{k90} er da endelig kommet iveri, ^{k91} det varede længe, og de har begge ønsket et liden pige, Thea Svendsen^{k92} reiste derned iforgaars for at være med Beate paa landet. Jeg har været et par gange inde i Stavanger engang 3 og engang en dag, da [#] boede jeg i vort forrige hjem, det var mindret ondt, end jeg havde tænkt og mindre ubehageligt, men for en længre tid vilde jeg nu ikke gjøre det. Næste gang reiser jeg ind til Sømmes, ^{k93} naar nu tante er kommet hjem. Tirsdag var jeg inde til Magdas^{k94} geburtsdag, ^{k95} der var det sædvanlige middagsselskab, meget hyggeligt, men Magda selv saa lidt trist eller alvorlig ud, saa muntert blev det ikke. Paa saadanne livets mærkedage er det vanskeligt at være glad, det maa ligesom gjennemgaaes og gjennemtænkes og Magda er jo meget misfornøiet med ikke at have noget at gjøre. Jeg synes, hun er blevet lidt gammel paa disse 1½ aar, men det har jo ogsaa været en voldsom tid, næste vinter vil hun komme til Paris, og det vil vistnok foryngre hende, i october træffer jeg vist ogsaa Magda [#] i Christiania. Jane^{k96} og jeg er begyndt at skrive om, at hun vilde se at være med mig ind til Christiania, det skulde være mageløst om vi tre søstre atter kunde være en tid sammen. Lad nu ikke det forfærde dig, som om en folkevandring kom over dig, vi kan jo bo hos oncle Smiths, ^{k97} er jeg vis paa, du har jo ikke plads.

Her er jeg for tiden paa Ogne og bor hos frøken Hiorth, ^{k98} foruden mig er doctor Armauer Hansen^{k99} med frue og flere børn, vi har det hyggeligt, men lidt hefter det mig. Om 2 à 3 uger skal jeg hen til Jacob^{k100} for en 14 dage, han har bestilt et lidet billede efter sin gaard, det er en vanskelig opgave, da baade plads og belysning er bestemt, men jeg faar [#] jo gjøre mit bedste, og idéen er jo meget elskværdig. Jeg maa være der saa kort som muligt da jeg atter maa tilbage til torvmyrene. Idag begynder jeg her paa et stort billede, jeg solgte i Stavanger et stort billede, men til en latterlig liden pris 400 kroner for et meget stort, jeg vil alligevel heller sælge det. Det jeg maler ^{her} er en sen aftenstemning over en sandvei, det er tæt ved Hiorthes, for noget saa stort maa det være bekvemt, for at det skal være muligt. Billedet blev kjøbt af Lars Berentsen, ^{k101} som har bygget et stort flot hus^{k102} ligeoverfor Ledaal^{k103} Vi strider med uregelmæssigt veir, men haabløst er det dog ikke. Hvis du har tid og kraft, saa skriv endelig til mig. Skavlan^{k104} maa endelig skrive eller telegrafere naar du er færdig. ^{k105} Hils hjertelig Skavlan og tante Johanne, saasnart bedre tid et bedre brev fra din hengivne Kitty.

6. januar 1884. Fra Kitty til Dagmar

Ms.4° 4318:A

[k106](#)

Paris 6/1 84

Kjære Dagmar!

Jeg fik din lille lap igaaftes af Magda, [k107](#) netop hvor Jonas Lie [k108](#) var, saa jeg læste det strax op for ham. Han kan desværre ikke. Han har ikke noget og tør ikke love at have noget paa saa kort tid, det glædede ham svært, at de gierne vilde have noget og ærgrede ham at det skulde træffe saa, da han har saadan varm interesse. Saa sagde han, men spørg Bjørnson, [k109](#) men det turde jeg ikke paa egenhaand, saa han sagde, han vilde Bjørnson havde svaret nei, men [\[#\]](#) Lie vilde nu prøve en gang til, for han er saa ivrig for, at det maatte komme noget extra ind i tidsskriftet, [k110](#) han tror, at man lurer paa at faa det undergravet. Lie har givet nylig et digt til «Ude og Hjemme», [k111](#) som han ærgrer sig over. Sars's [k112](#) brev var endnu ikke kommet til ham. Jeg prøvede at lokke ham til at tro, at der inden dine 14 dage kunde komme en eller anden ting i hans hjerne, men han blev bare nervøs ved tanken om, at han skulde have det paa sig. De skulle ogsaa nu i disse dage flytte, saa der blir neppe ro for ham til noget. Vi havde igaar vor første forening [k113](#) i Runebergs atélier, [k114](#) den var ikke endnu, hvad den bør blive. Der blev bragt middag, og det tog en urimelig tid, før de fik det serveret, [\[#\]](#) opvartere gik ind og ud hele tiden, det blev svært dyrt uden at være extra, og saa blev det uryddige bord staaende midt paa gulvet og delte ~~det~~ ^{værelset} i to dele. Strindbergs [k115](#) var der, han har et særdeles sympatisk ydre, mismodig men fintfølede, hun saa smaaligt ærgjerrig ud. Hun vil jo endelig til thetret, hvad hun mener med det, naar de har flere børn, og hun atter skal have en til, saadant er mig uklart. Med en mand, som jo er langt mer begavet end hende, og mange børn, synes jeg, man skulde gjøre et andet valg. Jeg er for emancipationen, men jeg synes, der maa vælges, man ^{kan} ikke baade faa i sæk og pose. Mændene har gjort det klogt, de faar alt, thi selv om en mand faar en kone, som er over ham i aand og begavelse, saa [\[#\]](#) skal hun alligevel underordnes for hans evner, en middelmaadighed skal frem og en storhed gaa under, selv om det praktisk er dumt, selv om de sulter derved. Kvinden skal være underdanig. Værre end værst vil det blive, hvis vi skulde komme ind i denne mændenes rethaveri. [k116](#) Gid man i al taushed vilde aabne os udveier til valg af stillinger, saa vi i al beskedenhed fik prøve os frem, alt dette skrig er saa usundt for de mange ubefæstede halvtudviklede, og saa for de kloge forstandige kvinder. Jeg vil hermed ogsaa <antype> Magda og sige, hvad jeg er kommet til at tro om hende. At hun mer er et fint, elskværdigt menneske der som character staar uhyre høit, men aldeles ikke er kunstnerisk begavet. Hun har vist en stor [\[#\]](#) forstand, det kan ogsaa være, at jeg ikke er den, der bør bedømme forstand, fordi jeg synes, forstanden rækker saa lidet, naar den ikke kan hjælpes af fantasien eller aanden til videre forstaaelse udover. Jeg har tænkt mig, at det var, at hun ikke var kommet til at tale eller at hun ikke ret gad ligeover for os. Men igaar kom hun til at sidde ligeoverfor Bjørnson, han begyndte at tale netop om hendes ting, at bibelen og christendommen ^{læren} ikke var at tro paa, jeg trak mig

strax ud for at overlade hende marken. Men hun hører paa en saadan kort, tør maade, lidt som en skolepige eller skolemor spørger hun for hver anden sætning «hvad er saa det?» eller «hvad mener de med det?» eller hun tager fort og svarer, hvorved det viste sig, at [#] hun havde tænkt noget uhyre almindeligt, mens Bjørnson havde tænkt langt ud. Jeg ved ikke, om det er villien eller evnen, som mangler hende til at gaa ind i andres tankegang, men det gjør hun aldrig. Hun holder et lidet forhør, om den eller den er af hendes livs mening er de ikke det, ja saa er det færdig, hun bryder sig ikke et gram om at kjende andres. Dette er jo for et almindeligt menneske lovligt, hver maa følge sin smag, men for en, der skulde have trang til aandelig udvikling for selv senere at faa sig en stilling ved i kunstnerverdenen, er det saadant rart, gammelt fornuft standpunkt, hvis det ikke er mangel paa forstaaelsens evne. Jeg begynder at tro, at Magda ikke skulde søge nogen virkekreds, men være et godt charactermenneske helst gifte sig. Sømmes baade Anna^{k117} og Lisbeth^{k118}

<...>ⁿ³¹

□

[Våren 1887?]. Fra Kitty til Dagmar

Ms.4° 4318:A

[k119](#)

<...>ⁿ³²

vor Stilling, uf Dagmar du ved ikke hvor jeg mangen Gang kan formelig foragte hele Livet. Ikke tal om det til nogen, kjære dig, synes du jeg er ukvindelig, saa sig det, jeg er saa fyldt af den Sorg, at jeg altid bliver heftig, naar jeg kommer til at tænke paa det. Ser du ikke, jeg længes efter Lykke, efter Fred som du og alle, men det [er] mig som om det paa den Vei er umulig. Kunde jeg faa Tilliden igjen, det er den som er borte. Jeg skal sige dig, jeg synes Vaneægteskabet er saa rædsomt, det er kun Kjærligheden, som gjør det skjønt, og nu er det det som oprører mig, at medens Kvinden gjemmer sit Hjertes Skat og bevarer sig og sit Indre rent for at gjøre den Mand hun elsker, lykkelig og rig, medens hun tænker sig ham som sin eneste, sin altid elskede, kommer han som oftest til Ægteskabet med urent Sind og slappe Sæder og er ikke mere istand til at fatte Skjønheden ved hvad hun giver ham og heller ikke dets Værd, for ham er hun kun en Kone, som han maa have, uf er det et Ægteskab, han burde have en fra Gaden og ikke noget andet, det er lige for lige. – Tro mig der findes ikke en Mand blandt 100 som vedⁿ³³ et ret [#] Ægteskab vil sige, og det er det, som gjør mig bitter. Hvorfor skal vi opdrages til saa meget skjønt, og hvorfor tillader man os at faa disse Ideer om Livet, naar det faktisk er noget Tøv, jeg begriber ikke hvad Sundt der er i den Opdragelse, naar Livet efterpaa, ja meget snart viser os, at det er det sjældne, at Størsteparten af Mænd ler og trækker paa Skuldrene af vore romantiske Ideer. – Kan man ikke heller sige, som sandt er<,> at Ægteskabet er et Vanesamliy, at faa Mænd er istand til at fatte og vedligeholde Kjærligheden, at enten maa man stole ubetinget paa, at det Menneske man har valgt er <værd> Valget og saa resikere det, eller maa man gaa ugift, dersom man ikke vælger den simplere Dele at modtage et efter min Mening demoraliserende Ægteskab. Ja Dagmar jeg er næsten kommen til at den ugifte Stand er for Damer den hæderligste, Mændene tager sig jo Revanche paa anden Maade, om de er ugifte. Ja Dagmar den Mand som er sin Kone utro er ynkelig. Og dog naar alt kommer til slut og sidst saa er det jo Opdragelsen og Samfundets Skyld, det er ikke saa meget den enkeltes. Er det ikke noksaa rimelig, at de [#] stærkere tager Magten, og naar de nu mageligen sig imellem kan gjøre, hvad de vil, saa er det rimelig de ikke holder sig selv i Tømme, naar de ved de har <...taende> Medsyndere paa alle Kanter. Ikke saa Dagmar, at jeg mener, at de som allerede er komne vidt paa denne Maade, skulde paa engang kunne vende om og faa et alvorligt Sædelighedsbegreb, men de unge skulde høre det, og ikke opmuntres til at aflægge sin Uskyld med det samme han bare var voxen. Det er det jeg tror, at naar vi Kvinder og at de som har en sædelig Moral mere aabenlyst sagde vor Mening, saa vilde det i Fremtiden blive bedre. – Naar vi satte en høiere Pris paa os selv, saa vilde Mændene til deres Lykke ogsaa gjøre det og der vilde ikke være saa megen Foragt paa begge Sider. Det vilde være sødere og uskyldigere hos mig, at tro paa Verden, men jeg kan ikke, jeg ser jo, jeg tror paa, at ; det kan vare, men jeg tror ikke at det hyppig findes. Ja Dagmar ofte er jeg saa tung og trist,

for jeg synes Livet er saa simpelt, og da ser jeg ingen Udvei, jeg kan ikke stige ned, Gud give, det aldrig skeer, thi jeg tror jeg <tog> megen Skade og saadan Lykke, som jeg mener kan jeg aldrig faa, og maaske det ikke vilde bekomme mig vel, men jeg tror nu ikke på den.

[#] Du kan tro det glæder mig, naar du siger at Skavlan^{k120} er alt for dig, jeg tror at det netop er hans indre Skat, som fortryller dig og gjør dig stadig lykkeligere, ak er det ikke netop det for mig forfærdelige, at saamange Ægtemænd betragter sin Kone som noget der tilhører dem saa fast, at de foragter det. Ja du Mændene er morsomme at tale med og jeg er mangen Gang meget indtaget i Øieblikket, men saa bliver jeg ræd og ganske iskold, thi jeg har tabt Tilliden. Kjære Dagmar sig det ikke til nogen og vær ikke vred paa mig, fordi jeg plager dig med dette, du som netop er lykkelig, Igaar maatte jeg standse netop der, da Anna^{k121} og Ragnhild kom herop. Ragnhild er meget takkelig denne Gang, der er ligesom mere <Ungdom> og Blidhed over hende. Jeg tror at det rolige Liv i Bergen har gjort hende godt, det lyder jo ikke saa mageligt netop at være Lærerinde paa en Skole og bo alene for sig selv, men alligevel tror jeg, det har været bedre for hende end at bo hjemme, da hun vidst tager altfor meget i der, hun er nu forholdsvis tyk og frisk, men det gaar vidst bort, naar hun nu kommer hjem. – Det er jilt at se hvor glad hun er i at gaa med os, og du kan tro, vi har mangen en Disput om Nutidens Ideer. Hun har gjort et betydeligt Fremskridt i Tolerance, og det kan du begribe er deilig at høre.

<...>ⁿ³⁴

Har du seet Krohgs sidste Maleri,^{k122} hvordan ligger du det?ⁿ³⁵

[11. september 1889]. Fra Dagmar til Kitty

Ms.4° 4318:A

[k123](#)

<...>[n36](#)

bare have hørt en liden hilsen fra dem, men Jane^{k124} var naturligvis saa optaget paa sin kant, saa hun ikke kunde tænke paa det. Imorgen skal da Dagmar^{k125} have bryllup med ingeniør Brønlund,^{k126} som Du ved,^{k127} og de skal bo tæt ved Vestre Akers kirke. Tante Christine^{k128} har strævet saa for at komme saa vidt,^{k129} saa det er jo saa dumt, at de skal holde bryllup med gjæster. Det kan jo ikke være nogen glæde naar de maa pine sig saa, fordi de ikke har penge nok til alt, hvad de synes, der maa til. Jeg synes saa synd i tante Christine, men naar saa brylluppet er over, skal Daniel^{k130} 2 dage efter reise til Australien, og saa skal tante selv reise ned paa besøg til onkel Christinus^{k131} og være der til Oktober flyttetid, det blir en deilig kvile for [#] hende, som har været i byen i hele sommer. Kunde nu Dagmar bare blive og faa det godt, saa vilde det jo trøste tante for megen sorg og nød. Frisk er hun ikke endnu ikke, men hun er da oppe og ude, ja Dagmar mener jeg, ~~men~~ hun har meget smerter, fordi hun har betændelse i livmoderen. Det havde jeg ogsaa, før jeg blev gift, saa kan vel hun kanske ogsaa komme sig, skjønt hun har nu været meget sygere end mig. Jeg er saa glad, for jeg synes, jeg har fundet saadan en klog present til hende: 12 pene desertasjetter og 12 par smaa kopper i samme mønster, til chokolade og the tænkte jeg mig dem. Igaarftes var jeg hos Wencke sammen med tante Elisabeth,^{k132} Hanna Kjerulf^{k133} og Hannas svigermoder [#] og saa Martha. Der var nydeligt hos hende, hun er saa flink til at arrangere og havde faaet det nydeligt i de pene, hyggeligere værelserne. Det var saa jilt at træffes igjen efter sommeren, saa vi prækede alt, hvad vi kunde og havde det saa jilt. I formiddag var tante Lisbeth's her hos mig og drak chokolade, Wencke havde desværre ikke tid, saa bare Ruth var her, og Hannas lille pige. Det er saa morsomt at se dem gaa og stelle sammen, min Aagot^{k134} er flink til at gaa nu og svært blid og smilendes. Ingvalds^{k135} forlovede Ragnhild Duborgh^{k136} kom ogsaa hen, saa jeg fik da se hende. Hun var straalende vakker synes jeg, og saa saa hun saa uhyre livsfrisk og munter ud, det var det indtryk jeg mest fik af hende.

Tante Johanne^{k137} var her en [#] stund og bad os komme did imorgeneftermiddag for at være sammen med frk. Balke,^{k138} Alexander Langes^{k139} kjæreste. Tænk hun skal alt reise over til ham i November. Fra tante Thekla^{k140} har jeg havt et lidet brev. Hun fortæller, at de har solgt huset, og det synes hun blir lidt saart ja vist svært ondt at forlade. De bestemte sig til det ivaar, da onkel var saa svag, men nu da Elisabeth^{k141} jo er forsørget, saa tror jeg nok, de næsten angrer lidt paa det, for hun slog paa at nu havde det jo ikke egentlig være nødvendigt. Hun skriver saa resigneret, om at Elisabeth skal forlade dem, men glæder sig saa over hendes lykke. Olaf^{k142} beder mig hilse Dig, og Einar^{k143} som netop kommer ind fra haven nu og beder mig tænde lampen. Vi har det godt allesammen. Din Dagmar.

[Høsten 1890?]. Fra Dagmar til Kitty

Ms.4° 4318:A

[k144](#)

Søndagsformiddag.

Kjære Kitty! Jeg gad vide, hvordan Du har det, jeg haaber inderlig, at Du ikke har haft saadanne grusomme smerter siden. Jeg gik op til Strøm [k145](#) med Dit brev, men kunde ikke faa træffe ham, for han var netop e examenscensor paa Universitetet og skulde senere paa sin klinik, saa han kom ikke hjem før tilaftens. Jeg maatte da bare levere brevet og ved ingenting mere, for igaarsformiddag kom Bull herind (for at se til Ingar, [k146](#) som har været lidt syg) og da han hørte min hoste, som er blit lidt værre efterhvert, sagde han, jeg skulde holde meg inde, saa [#] nu sidder jeg her. Imorgen skal vi have stor rengjøring af alle 3 stuer, rene gardiner osv, Olaf [k147](#) skal holde examen, og han og jeg skulde mødes og spise middag i byen, mens de herhjemme henter sig færdig mad. Jeg ved nu ikke, og jeg kanske vover det, naar jeg pakker mig godt ind og bare gaar ned til Grand hotel og hjem igjen. Jeg havde havt den plan at gaa til Strøm igaar, saa kunde jeg faaet vide, hvad han mente om Dig og kanske tilskyndet ham lidt til at reise ud til Dig, men det blev der ingenting af. Jeg har imorges havt et morsomt brev fra Lisbeth Gran. [k148](#) Du ved, jeg var saa ulykkelig, fordi jeg i Haugesund var saa fin [#] paa det og maatte plage Jane [k149](#) og L. [k150](#) om at være stille om aftenerne, derfor skrev jeg til Lisbeth og bad, hun ikke maatte betragte mig som saadan en sær, fordringsfuld person. Hun gjør bare spetakkel med det altsammen. «Ja tak det var skrækkelig jilt at se Dig og være sammen med Dig – og tak baade for nat og dag – Dagmar og Natmar.» Hun glæder sig græsseligt til snart at reise hjem til Stavanger til julen især at faa se tante Hanna [k151](#) som er «det lifligste syne». <Lisbeth> havde havt brev fra tante Hanna, efter hun var flyttet ind til byen, og da var tante nok saa vemodig og trist, skriver hun. Hun ber mig hilse Dig, og ender med at sige, at nu sees vi vel ikke før til mit søvlbryllup, [n37](#) men da skal hun nok komme og holde mig vaagen hele natten.

[#] Magda [k152](#) har jeg ikke seet, jeg synes, det er saa længe siden nu, saa jeg har sendt Einar [k153](#) hen for at spørge, om hun ikke kunde komme indom iformiddag, siden jeg holder mig inde, til middag skal de til Wencke, ved jeg. Idag skal kommer Jens og Alexander og Johannes Sømme til os, jeg glæder mig til endelig at se gutterne, det er saa længe siden. Gid Du kunde været her, og frøken Backer. [k154](#) Det er godt at tænke paa, at Du har en saadan stærk og udholdende natur, det trøster mig bestandig, naar jeg tænker paa, hvad der kommer. Jeg haaber, det ikke blir længe, før jeg faar se Dig igjen. Mange hilsener fra Olaf og Din Dagmar.

[Høsten 1890?]. Fra Dagmar til Kitty

Ms.4° 4318:A

[k155](#)

Min egen kjære Kitty!

Ja Du har ret, enhver har sit, og jeg har i disse dage i saa høi grad havt mit, at mit hjerte og mit hoved ikke har kunnet rumme mere. Men gid det ikke havde truffet netop i disse dage, saa havde jeg nok reist ud til Dig for længe siden, om jeg end havde risikeret lidt af ristingen i jernbanen. Du fik i mit brev resultatet af mine grublerier over vort forholde (mit og Olafs) [k156](#) og hvad jeg vilde mene, men det har ikke udelukket at han og jeg har havt vore opgjør, som har angræbet os begge. Ja, ja alt kræver sin ret, han og jeg faar [#] det nok godt og kunde kanske altid havt det, om jeg altid æll havde tatt og sagt imod og hævdet min mening og ikke været feig. At Du er træt forstaaer jeg saa vel, men maatte dog komme med disse mine egne ting for at Du skulde forstaa grunden til, at jeg ligesom har sveget Dig nu i Dine onde dage. Eilif [k157](#) vilde været ude hos Dig Mandag, men fik saadan gigt, saa han ei kunde gaa ud af døren den formiddag. Imorgen vil jeg prøve at træffe Dig hos Strøm, [k158](#) øø jeg haaber, Du atter skal føle, at Du er et af de mennesker, som er mest for mig i verden, om jeg end nu [#] har været slugt af mit eget og lad mig tilstaa det – de første dage lidt ræd for at Du var blævet vred over mit lange brev – jeg er en kujon ser Du. At jeg talte om juleaften følte jeg var paa rette sted, men jeg havde saadan en pinlig følelse af, at jeg intet vidste, øm men jeg burde kunnet forstaa at Du ikke kunde tænke saa langt.

Din Dagmar.

Telegramet blir besørget iformiddag uden ringeste bryderi.

3. august 1891. Fra Kitty til Dagmar

Sandviken 3/8 91.

[k159](#)

Ms.4° 4318:A

Kjære Dagmar, hjertelig tak for Dit brev, det er kanske alt lidt længe siden jeg fik det, men jeg har i denne tid havt en af mine sygeture, som jo altid tar en uge væk. Gid Du maatte faa friskere livsmod og lidt glæde til at tage paa livet, naar Du kommer tilbage igjen. Sorg og savn er tunge ting at bære paa, og det er vist næsten bare ondt for dig at tænke, at der skal kunne komme livsglæde igjen, men den maa til, for at en skal holde videre ud fra dag til dag.^{k160} Fra først af er jo børnene en velsignet hjælp, men livet maa nu leves for ens egen skyld, og det vil Du ~~nu~~ komme til. Er der et liv efterpaa, saa maa jo det have brug for al den udvikling en kan faa sig. Jeg kom til at tænke paa det, fordi jeg huskede paa, at alle for at trøste Dig henviste Dig paa, at Du havde børnene at leve for, men jeg tror ikke noget menneske bør bare leve for andre, jeg tror, at ens eget jeg er det vigtigste for en selv, det ens første pligt. Moderen er jo det bedste for [#] forⁿ³⁸ børnene, men jeg tror ikke, hun bør være deres tjenerinde, jeg tror, hun bør kreve og opretholde fuld ret for sin egen menneskelighed, og egentlig faar hun bare da et indhold, som hun igjen kan meddele dem af. Dette er ingen tale til Dig det er egne betragtninger, fordi jeg synes, at mødre saa ofte stanser sin egen udvikling derved, at de til alle tider skal være tilsvarende for børnene, som da faa lov at forstyrre moders hjerne ved uafsluttede afbrydelser. Jeg tror nu, at det er meget bedre for børnene, at de henvises til at gaa med sine egne tanker og funderinger, det maatte vi i vor barndom meget ofte gjøre, nu skal alle børn svares øieblikkelig paa alt. Du har det deiligt, at Du kan gaa deroppe i den frie natur og finde ensomme steder at gjemme Dig af paa, gid Du vilde tage Dig mange saadaane friture ikke bare for at hvile i sorgen, men ogsaa for at føle, at der er meget rigdom igjen paa jorden baade den som er, og den som Du ikke har tabt. Du har jo med og i Skavlan^{k161} havt saa meget baade af den indre rigdom og af det, som udover findes i hele udviklinger i verden. Fordi Du havde meget, maa Du ogsaa savne meget. – Jeg er ikke videre, jeg slider mig gennem lidt arbeide dagligt, men det er uden al nydelse, for det er bare med halv kraft, [#] og saa hviler det saa besværligt paa mig, at jeg jo intet ved om, hvorledes jeg vil ordne mig i den nærmeste ~~fortid~~ fremtid. Jeg har noksaa meget smerte nu, i det hele er livet, som det er, lidet værdt at leve, det har denne sommer lært mig. Strøm^{k162} er borte, saa jeg greier mig alene, men det er ækelt at føle, at jeg er saa lidet frisk, at jeg egentlig trænger at vide, at jeg kan faa fat i doctor, det er noksaa vanskeligt at være uden. Det er en afmægtig og ubehagelig følelse.

Herud flytter imorgen oncle Jacob^{k163} og Thekla.^{k164} De har været en tur til Stavanger, Hardanger og Bergen, og har moret sig udmærket. De boede en nat og dag hos Alliks,^{k165} hvor de fandt sig uhyre vel og er aldeles bedaaret af, hvor vakker Stavanger er, <indseiling>, omegne og vort gamle hus, de kunde ikke forstaa, at vi ikke havde skræppet^{k166} mer af det. Tilfældet vilde, at oncle Bernt^{k167} skulde som toldmand følge med et turistskib ind til Odde^{k168} og derfra til Bergen, oncle og Thekla reiste da med der og inviterede Emilie ogsaa med. I Bergen besøgte de Jane^{k169} paa landet, og de havde faat ræt tilovers for

Holm,^{k170} da han havde været saa snil og naturlig, de syntes børnene bare saa søde.

[#] Det er hyggeligt at de kommer herud, men jeg er lidt bange for at jeg efter hvert skal se for mange folk, nu bor ogsaa Mons Lie^{k171} i sidebygningen her, og Anna Sindig^{n39k172} flytter ud til «Mareskous». Magda og Eilif^{k173} kom idag fra en lang tur paa Falkensten, det er ufatteligt for mig, at Eilif havde ro til at gaa og drive der i ^{over} en uge, bare gaa og dagdrive imellem bare damer, mens hans arbeide stod her og ventede. Tante Lisbeth har været lidt daarlig ligget en uge og været hvid efter det, hun kommer sig jævnlige, men tør ikke reise til Mammi den lange vei, tante har inviteret Anna Sømme^{k174} til vinteren, hun vil gjerne komme efter jul. – Husker Du oncle Bernts datter Janna, hun er død af tæring. Asta der er forlovet med en mand hvis far har en forretning i Zulu, hvor en kjæresten ~~nu~~ før reiser, og Asta skal komme om to aar. Nathalie og manden gik det bedre nu, de skulde nu tage sit barn hjem, som har været hos Emilie. Harriet^{k175} ser jeg næsten ikke nu er det tre uger siden hun var henede. Werner Werenskiold^{k176} kommer sig udmærket godt, hvis det bare er at stole paa. Det er nat og jeg maa krybe i min seng. Lev nu vel da, kjære søster, hils alle Einar,^{k177} Ingar^{k178} og Aagot.^{k179} Din hengivne Kitty.

30. august [1892]. Fra Kitty til Dagmar

Ms.4° 4318:A

[k180](#)

30/8. Skjæveland pr Sandnæs postkontor.

Kjære Dagmar, der er gaat svært meget længre tid, før jeg svarer end jeg havde tænkt. Det er saa rart med det, om aftenen er jeg for træt til at skrive og om dagen gaar det i et kjør. Her et fælt veir, saa det er en stor møie og meget slid, man maa passe paa hvert minut, da det kan være muligt at faa gjort noget. Det blir vist umuligt at faa noget færdigt til høstudstillingen, men det gjør mig mindre, naar det bare blir godt, hvad jeg gjør, og det er just saa svært i saa ustadigt veir. [k181](#) I de korte gode stunder blir saa lidet gjort for hver gang, saa at det store hele sammenhæng kommer vanskeligt ind. Jeg er frisk og sjæleglad over at kunne arbeide, saa jeg blir ikke som ellers saa helt trykket, om det ikke gaar, livsglæden er mig en saa ny følelse at jeg kan leve paa den. Her er overmaade vakkert, og her er motiv for mange aar. Jeg bor på en stor bondegaard med 13 kjør, 3 hester og 50 høns; 8 børn i huset, men de generer mig ikke og folkene er snille, maden er ikke hotelkost, men den gaar an.

[#] Forleden uge var jeg inde i Stavanger for at male færdig mænderne paa doctorbilledet, de blev forresten ikke færdige, da modellen, doctor Wyller [k182](#) havde saa lidet tid. Ganske uventet kom Jane [k183](#) derhen, Holm [k184](#) og hun skulde et par dage paa Jæderen, han blev derude, og Jane kom ind til byen. Men desværre tror jeg ikke hun fandt sig vel, vi var alle Holm med i et stort familieselskab paa Ledaal, [k185](#) der var der vist forefaldet noget mellem Holm og Allik, [k186](#) før som gjorde, at Jane hele tiden efterpaa gik med et bededagsansigt. Jeg var jo inde for at male og svært nervøs, fordi jeg gik og ødede min tid, mens jo herude ventet meget arbeide, som skulde gjøres. Saadant fatter ikke Jane, hun synes, at ens familiefølelser skal herske over det andet, saa have hun ~~hælv~~ lovet sig til Finnes [k187](#) paa besøg, men da hun kom og saa, at jeg boede i hotel, vilde hun heller det, men havde ikke mod til ligeend at sige det, men reiste ^{til Jæderen} med den besked, at jeg skulde ordne det jeg sagde da til at Assa, [k188](#) at vi fik dele Jane, saa hun havde hende to og jeg to dage, med det saa Jane ogsaa misfornøiet ud, men «havde nu» jeg foreslaet, at hun slet ikke skulde komme til Finnes, og de var blevet fornærmet, saa havde hun vel været end mer misfornøiet. Jane er lidt «rolpet» i det, at hun vil have [#] alting med, men selv ikke resikere noget for at ordne det efter sin smag. Vi var en middag hos Alliks [k189](#) Jane, Wenche, Magda [k190](#) og jeg, det kunde jo været saa koseligt, men Jane var saa tung som bly og saa ud som en martyr. Jeg formoder, at Allik har været utekkelig med Holm, jeg spurgte aldrig, hvad det var, men Jane maatte ikke have tat det paa den maaden, derved taber man alt og vinder intet. For min part gjør det intet, om hun holdet et dydstryk paa mig, jeg forstaar hende, og jeg tror bare i all ro, at min livsanskuelse ~~kan~~ er lige saa god som hendes, saa jeg ærgrer mig lidet, men ligeover for Allik er det bindegalt [k191](#) For ham staar alt saadant som ækelt selvgodt snurperi, hvad det aldeles ikke er, saa de kommer rent fra hinanden. Saa plager Jane sig uafsladelig med, at hun synes Beate [k192](#) ikke er venlig, at Jane føler sig fremmed i huset, til alt det svarede jeg, at alt det det ; ved vi jo, en kan da ikke uafsladelig lade sig forstemme, thi saa mister man evnen til at rette paa det fra sin side. Saa

gik hun og masede om, at hun havde set Allik drikke et glas sherry, Allik er saa slank, saa pen og ung, som jeg ikke næsten husker han, han holder daglig diæt, men ved særegne leiligheder drikker han lidt, kan ^{han} holde det saa, der tror jeg, at det er det bedste. Jeg har aldrig maset med ham, men jeg har dog faat ham til at skrive til Wetlesen og det tyder paa, at der er alvor i hans mening at ville holde sig god nu. Jeg synes, man maa være ret frem dum for at tro, at ulykkelige [#] og beklagende miner virker godt paa Allik, nei han tror paa den, der viser ham tillid. Jeg synes saa synd i Jane, hun vil uafladelig se sort paa hvidt ~~ans~~ ens sødskendekjærlighed, og naar der gaaer 14 dage, uden at hun ser det, saa tror hun, den er uddød, og hun sidder ensom igjen med følelsene. Jeg vilde saa gjerne havt Allik ind til jubilæumsfesten for 25 aarige studenter, ^{k193} havde tilbudt han reisepenge og at bo og faa frokost i mit logi, (han gjør det ikke), det forstod jeg, at Jane syntes var den rene letsindighed ^{af mig}. Da jeg forklarede hende, at jeg troede, Allik led under at være blevet borgermester istedetfor digter, ^{k194} saa skjønte hun ikke, hvad jeg mente, og at jeg troede, Allik vilde for altid havt godt af engang til at føle sig som den berømte mand, der var en ære for sit kuld af studenter, saa vidste hun ikke, hvad jeg mente. Jeg har aldrig talt med Allik om det, at han er borgermester, men i et brev herved, hvor han omtaler noget svært taabeligt, Magda havde sagt til ham om det, og som ærgrede ham saa fra en som var gift med en kunstner og lever omgitt af kunst ^{sier han;}; «om hun kom hen til en, der fra ^{digter} var dalet til Borgermester, fra Luftens frie Fugl til en Gaardshane, om hun kom til mig og sagde, jeg Stakkels Ven, jeg forstaar Dig, jeg synes, Du bærer det godt – ved Du, hvad hun sagde om det, at jeg var blevet Borgermester; hun sagde indtrængende og med Visdom, Ja ved Du, jeg synes ikke det er nogen særdeles stor *Forfremmelse!* for dig.»

[#] Hele den samtale har Magda fortalt mig om, og hun var svært fornøiet med den, jeg var forbauset over meget af det, hun havde sagt, men da jeg dengang troede, at det havde ^{virket} været godt, saa sagde jeg intet om mine tanker. Jeg begriber ikke, at det ene menneske forstaar det andet saa lidet, saa det i venlighed siger, hvad der mest kan saare, der var enda meget værre, for dette var jo bare lidt uovertænkt, ting, som maatte direkte saare. Vel er Allik saar og mistænksom, men han faar saa drøi kost af og til, synes jeg, da, der selv føler som kunstner, men dette siger jeg ikke til ham. Beate er forresten snil og høflig med mig, jeg tror, hun endelig ser, at Allik vil det absolut saa, og det glæder ham svært, jo oftere jeg kommer der. Med sine nærmeste er Magda en trofast helt, hun er drivkraften til det gode der, men det og hendes egen persons pleie tar, tror jeg, efterhvert al hendes varme og snevrer $\longleftrightarrow$ hende af. Overdreven sundhedspleie, tror jeg, udtørker ædlere videregaaende følelser, det er nu blevet min kjæphest, men det er bestemt saa. Man gjør det saa længe saa bekvemt som muligt for sig selv og sidder i en lænestol og tænker venligt paa andre, til man glemmer, at man aldeles intet *gjør* for andre, intet som kan komme i kollision med ens ubekvemmelighed og sundhedspleie, og efter hvert saa føler man sig tilfreds hermed og synes, at de andre bare gjør ansvarsløse dumheder, naar de ikke betænker og anskuer alle forhold, før de gjør en god gerning.

[#] Den som har bevaret lidt frisk letsindighed ved siden af sin grundighed, det er Lisbeth, ^{k195} det er en nydelse at være sammen med hende og Gran. ^{k196} De tænker videre og lerrere, de grunder sig ikke fast i det daglige livs omsorg, Lisbeth havde ikke hus og ikke pige, da hun nu reiste til Bergen og faa eller ingen penge, da de havt brugt op baade laan og eiendom paa sin tur, men pyt, du kan da vide, jeg faar hus, med pige er det værst, men det ordner sig nok. Og naturligvis har det ordnet sig til hendes tilfredshed. Anna ^{k197} er mer apatisk end før, men hun ser tilfreds ud og holder regnskabet derude, som ikke er saa let, de skal komme ud med lidet. Der er saa fuldt altid paa Sølyst, ^{k198} at alt det gamle er væk, Lili er forresten

bare sød og snil, og hendes lille pige er særdeles yndig, hun blir lagt ned paa maven med et papir foran sig, og der tegner hun lange stunder. Nu har lille Ester og Jonas's smaapiger dysenteri saa de har været meget daarlige, Ellen selv havde ogsaa faat det, da jeg sidst var i byen.

Jacob Sømme^{k199} er paa Skudesnæs og maler. Andreas^{k200} og Marens^{k201} mindste pige Johanne Margrethe^{k202} er et rart lidet barn, hun finder selv ud melodier og spiller eders skala op og ned med begge hænder og bruger bare de [#] de tre fingre paa hver haand, saa spiller hun en Frelsesarmé melodi. Ikke et menneske har vist hende noget eller foreslaat hende at spille, hun kalder selv, at nu maa hun øve sig, efter størrelsen at dømmen er hun vel mellem 3 og 4 aar. Andreas har det vist nok saa vanskeligt, men de ere modige og ser altid fornøjet ud. Uncle Axel^{k203} ser extra godt ud, sidst søndag var jeg sammen med dem hos Alliks, og da spillede vi kort til 11½ om aftenen og uncle var lige brav efterpaa. Johane Gude^{n40k204} er nok saa skral, hun misunder mig næsten at jeg er saa frisk eller rettere ønsker det samme. Han maa søge noget andetsteds, han har længe truet med Haugesund, jeg sagde engang til ham, at jeg troede, han tabte i familielykke mer, end han vandt i indtægt, om han gjorde det,^{k205} jeg tror virkelig det gjorde et indtryk paa ham, Johanne vilde vist ikke kunne udholde heller det end strengere klima. Sidst tænkte han paa gamle Thommessens Sorenkriveri Gvarv i Telemarken, og det tilskyndede jeg svært, der skal være saa deiligt og gaarden saa god. Store Kitty^{k206} bygger hus og vil nu endelig have Jonas med sig, men baade hun og Assa er umulige mennesker, det er ufatteligt, at de virkelig hører til slægten. Det er nok ikke godt med Assa, men hun har ikke været rent gal, naar jeg har sæt hende.

[#] Finne^{k207} har engang for en tid siden fundet hende ravende og rent balstyrig og da tog han hende og trak hende med sig ovenpaa, flyttede saa selv ud af soveværelset for mange uger, forbød at de maatte have andet end selters paa bordet. Men alt det er nu forbi, han drikker visselig for meget selv, den mand tror jeg ikke paa, skjønt han er egentlig hyggelig og sympatisk. Men dengang gik han til Kitty^{k208} og sagde, at han aldrig havde vist det om Assa, og spurgte, om vi andre vidste det. Det lyder utroligt, jeg synes, han maa have været fuld selv ofte for ei at se det. Se saa, nu har Du gjort en familietur.

Jeg synes, det høres meget morsomt Dit landliv og Dine medboende, hvis de ikke er reist, saa hils fru Weise,^{k209} om hun husker mig fra Sandefjord for 100 aar siden. Jeg tror, at jeg tror, at man lever videre og skulde det være noget, som holdt en forbindelse fra her til der, saa maa det jo være kjærligheden.

Idag er det maanedsdagen efter EinarsEinar^{k210} fødselsdag,^{k211} gid han nu havde kunnet holde sig fri for anfald, han kan jo voxe det af sig, selv om det enda hænger ved. Bare lad ham ikke komme til at regjere over Dig, det er ikke sundt for et barn, og det er uskjønt. Lad ham skjønt, at om han husker bedre og derfor kan rette paa Dig i smaa ting, saa er det, fordi dit hoved er fyldt af tanker, som ligger over hans evne, ikke fordi at han er klogere. Hils dem alle tre hjerteligt og dig selv fra Din hengivne søster Kitty.

[Mai/juni 1897]. Fra Dagmar til Kitty

Ms.4° 4318:A

[k212](#)

<...>[n41](#)

med børnene mine, men bare Ingar^{[k213](#)} kan komme, naar han kommer hjem fra sin svømmelærer. Aagot^{[k214](#)} er paa besøg paa Storøen hos Iversens, Du kan tro, hun drog henrykt afsted, skal ligge i 2 nætter og først reise ind til skolen Mandag morgen. Einar^{[k215](#)} er midt i middelskoleexamen og paastaar, han maa læse hele dagen og har ikke tid til at gaa i chokoladeselskab. Hidtil har han bra karakterer. Norsk skriftlig 2,5 – Engelsk skriftlig 1,5 – Tydsk skriftlig 1,5 Mathematik 1. Af mundtlige fag har han taget: Norsk, Religion, Engelsk og Tydsk og faaet 1 i alle fire fag. Nu ser han lidt

[#]

bleg ud, men Du ved lidt spænding er det jo for alle, saa det maa han faa lov til at være. Det var saa snilt af Dig Kitty at foreslaa mig present til Alliks,^{[k216](#)} for jeg vidste sletikke, hvad jeg skulde fundet paa. Til Mannys sølvbryllup 24 Juli har vi 5 kusiner (3 Sømmer Jane og jeg) slaaet os sammen, det er saa godt, naar sligt er ordnet. Anna S.^{[k217](#)} er endnu ikke reist til Grefsen. Jeg skulde nu helst ønske at gjøre noget andet til Baby,^{[k218](#)} ellers blir det saa meget af samme sort som. Lille Axel *har* nu faaet post som kaptein med et stort engelskt skib og reiser vist snart ud. Harriet^{[k219](#)} skulde reise idag, imorgen Søndag tænker jeg at gaa til onkel Jacob's til middag og til Sars's tilaftens, det er min næstsidste Søndag i byen. Lev vel, hils Magda. Din søster Dagmar.

8. august 1904. Fra Kitty til Dagmar

Ms.4° 4318:A

[k220](#)

Kvalbein 8/8 04 Bru. Jæderen.

Kjære Dagmar.

Først syntes jeg, det maatte kanskje bli for vemodigt at sende dig hilsen til denne dag [k221](#) men naar jeg tænker paa, at du har dine børn som nu er 4, i hvem du har saamegen glæde og lykke, saa tror jeg, du kan ta imod lykønskning til denne dag, som dere vel fæstlig holder. Jeg har hørt, at du er saa fornøiet med stedet, hvor dere er, at alle har sine venner, saa det passer for alle, og at du ligte saa godt fru Bartholdi. [k222](#) Gid selve dagen maatte bli ind imellem savnet alligevel en glad dag, hils alle Dine børn, de vil nok gjøre sit til, at den blir det. Jeg fik ikke si farvel, før jeg reiste, hele stellet til afreisen g voxede mig saa over hodet, saa jeg kunde ikke mer end at faa mig selv afsted, du havde just da stride tider paa Din side, mon hvorledes det gik med fru Gjølme [k223](#) siden. Her har jeg det godt, der blir stelt saa godt for mig, naturen er vakker og jeg har hat veir til arbeide omend med vanskeligheder som storm idag. Med det viste sig, at hele den <onde> tid havde været for meget for mit skjøre hode, jeg maatte en nat faa tak i læge, som var flink og forstod, at det hele var nervøst, jeg har ofte fæle netter, men dette vil jeg heller ikke ha talt om. Mod denslags ting maa man arbeide selv, ingen kan hjelpe, vilne vilje er den eneste ~~mediein~~ medicin derimod. Der er et vist ubehag ved, at man taler om ens nervøsitet, fordi der er saa megen uægte eller overdreven og den maa arbeides imod i al stilhed. Efter hele den sorg og pine kom dette, at det saa ud til, at der ikke skulle kunne greies med huset, at det kanskje maatte sælges i utide, hvilket vilde også kunnet skade [#] Annas [k224](#) Kredit, tror jeg da. Dette skulde jeg afgjøre i Stavanger i telefonen med Jacob, [k225](#) jeg vilde hjelpe, men <14000> vilde være svært. Jane [k226](#) havde foreslaat Kirkegaardspengene, du ved dette, hvorledes det blev ordnet. Men ^{alt} dette havde været ondt, for jeg havde maattet mase svært med Anna før hun vilde gjøre rede for Jacob. Da dette hele i telefonen blev ordnet ^{med Jacob} ~~Jacob~~ i Stavanger, da var mine kræfter <udslidt>, om natten kom det over mig, dette strider jeg fremdeles med og vil maatte det for lang tid, men jeg arbeider af alle kræfter, saa jeg til legemet greier det. Her er faa af vore for tiden, alle er paa landet, jeg bor stadig i byen, bor da hos fru Wiese, som er helt blind, ved Du, hun spurgte efter dig og dine børn, hun vilde vide om dig, hvorledes du har det, jeg fortalte alt, hvad jeg kunde, jeg skulde hilse meget hjerteligt.

Onkel Emil [k227](#) er død, jeg t var hos han 2 gange, jeg ^{har} kommet der meget, for de vil saa gjerne faa tale om sønnen, som er maler, [k228](#) jeg var der efter, at onkel var blit syg, han havde svære smerter, men han behersket sig saa aldeles storartet. Jeg var nede hos Kitty S Hansen [k229](#) <nu>, hun var vemodig, men hun syntes, han var saa gammel, og han vilde heller dø selv. Antonette [k230](#) er hjemme med 3 børn, da ældste ser mer unormal ud, men de to andre er præmiebørn. Antonette saa udmærket ud og lykkelig over at sidde hjemme i stuerne. Tante Hanna [k231](#) er temmelig bra, hun er klar og morsom at tale med, men hun

sier, at det gaar nedover. Grans^{k232} er der enda, han har hat mavesyge og smittet alle hos Andreas paa Nerland, hvor de bodde i 3 uge, men nu er det over. Du ved Andreas^{k233} skal paa <...> sølvbryllup den 21 august, ^{k234} vi skal der, hvorfor jeg har skrevet efter kjole, jeg vilde ikke være kulørt, men jeg maa jo her, har ellers ikke stads med ting. Nei nu er jeg træt, lev vel hjertelig hilsen til eder alle fra din hengivne

søster Kitty

Den dag i Stavanger da jeg skulde ordne dette <med> Jacob, da stod et det ikke klart, om vedkommende <mon> ville ta tilbage sin opsigelse af laanet i huset, det vilde ha vært fælt for Anna og for alles skyld, eller hvor store de ræt renter skulde bli, som han vilde fordre, Anna skulle havt <...>. ⁿ⁴² Jeg var ikke fornøiet med Anna i dette her, men ti <---> om det, til vi mødes

5. januar 1905. Fra Kitty til Dagmar

Ms.4° 4318:A

[k235](#)

5/1 05.

Via Babuino [k236](#) 58.

Det er altsaa fars geburtsdag idag.

Kjære Dagmar!

Tusind tak for dit brev, som jeg først fik iforgaars, de gjemmer undertiden brever paa posten, godt nyttaar for dig og dine, jeg husker ikke, om jeg har sagt det før. Ja maatte aaret bli bedre end det forrige for os. Du har ikke faat min julepresant, men jeg forstod, den maa Harriet [k237](#) ha glemt eller lagt tilside, eller den kan kanske ligge paa mit skrivebord. Jeg havde ikke tid til at finde noget, hvorfor jeg la en 5 krone i en konvolut, la denne til Harriet paa det runde bord foran sofaen. Har hun ikke tat ^{den}, eller den er kommet væk, vil jeg nødig, at hun skal synes, hun har ansvar for den, du kan faa af hende 5 kroner af de penge, hun har, som er mine. Jeg husker ikke, om jeg skrev navn udenpaa den eller ei, der er vel kanske ikke ryddet efter min afreise, hvis du ser efter, er den der kanske, se paa nodebordet, for vi ryddet det store bord, da vi drak the om aftenen. Du maa ha vært forbauset over ikke at faa present, men du maatte da tro, der var misforstaaelse bagunder.

Tusind tak for dine ^{present}, hvis jeg ikke har takket, jeg havde ikke aabnet pakken, men tog den med til Auberts, [k238](#) si Aagot [k239](#) mange tak for servietter eller hvad vi kalder den, den kommer vel med til pyd pryde her, den har for tiden en stor buket af gule rose staaende paa sig fra en hyggelig hyggelig herre. Julaften var stille men hyggelig, nyttaarsaftenen var munter, jeg tænkte ofte paa eder, ja begge aftener, men kanske mest den sidste. Vi var 10 mennesker sammen, der var sammen skudslag, deilig mad, megen skøi, sang, spil paa mundharmonike, danske, norske, en svenske, de norske er altid de anførende, de kan mest løier. Thorne [k240](#) er ^[#] udtømmelig, der var en danske, som havde gitar, men han sang med udtryk, hvilket er fælt kjedeligt og banalt, vi var alle malere eller malerfruer, og to kritikere. Jeg har oftere vært hos Bjørnsons, [k241](#) igaaraftes og iaften vil jeg atter, for jeg skal <indføre for> Motzfeldt [k242](#) og fru Gram, [k243](#) igaar vilde jeg ha faat høre om politikken hjemme, men vi kom ind paa andre ting, saa jeg maatte opgi den. Aubert var der, Veda er ikke frisk desværre, jeg har faat saa saa saare fødder, saa jeg maa holde mig stille, det er kjedeligt, jeg gjør lidt, men maa beregne, hvor jeg kan bruge sporvogn, Auberts bor pokker ivold. Med huset dit, tror jeg, du har gjort ret, men hvem er D. O. Bull, men du kan vel altid sælge, om du faar, er det ikke alltid den ret men ikke alle finder sig i det? For din sundhed er dette meget bedre, du vilde ikke ha hat godt <hværken> af ~~taarnet~~ taarnet eller portnerværelset, ja for dere alle er dette sundere. Jeg har saadan lyst til at kunne faa Harriet hened, men det vil vel ikke kunne realiseres, hun burde komme ud engang til i sit liv, hun slider for meget og for ustanseligt paa sig, men der maa saa meget til. Jeg havdet det haab, at Ingolf [k244](#) skulde kunne tænke på tilbagetalen, men helt anderledes lød hans brev desværre.

Ikke tal herom, jeg maa vist helt opgi det, jeg ser ingen udvei, for alene kan jeg ikke, men jeg kan ikke la være at tænke paa det næsten altid, hvor hun vilde nyde alt her, bare det liv at gaa ud for at spise, det lette lette sorgløse, og saa alt det skjøne, en ser for hvert skridt. Men ~~Dikker~~ Dikken^{k245} kommer herved, hun bør, om hun kan, men hun bør ha følge, man føler sig let ensom uden det, jeg har jo truffet venner og kollegaer, som snille mod mig, de tar mig med i sine foreninger. Hun har kanske høll kollegaer, J. P. Bull^{k246} er her, som hun kjender, jeg ser dem ikke. Thekla maa du hilse, Harriet, tante Christine,^{k247} har alle faat kort fra mig? Jeg blir her saa længe jeg kan, her er godt at være, men nervøs er jeg enda. Lev saa vel du med dine og en hjertelig hilsen til eder alle fra

din hengivne søster Kitty

19. februar 1905. Fra Kitty til Dagmar

Ms.4° 4318:A

[k248](#)

Via Babuino [k249](#) 58.

Kjære Dagmar.

Tusind tak for kortet, vil du være saa snil at sende den check til mig her, det er jo saa let, naar jeg kan faa den hævet her i min bank her. Det var flinkt af Ingolf, [k250](#) at han allerede kan dette, hils dem tak fra mig, og tak for julekortet. Det var en stor sorg med Holm, [k251](#) jeg savner ham svært, han havde udviklet <sig meget,> og han døde i harmoni med sit liv. Stakkels Christian, [k252](#) men hvor godt, at han havde tat dette mandige skritt skridt, som faderen, maatte respektere, han vil kunne bli en mand paa dette. Jeg fik telegram og telegraferte til Jane, [k253](#) og så skrev jeg et brev strax til hende, hvor godt, at Janna [k254](#) var hjemme denne vinter, en styrelse i det hele synes jeg.

Jeg har det godt her, men jeg er undertiden nervøs, det kan ikke gaa helt vek, du ser, jeg skriver slet, men det kommer vel af, at jeg bruger hodet meget, vi lever stille, men interessant, holder os sammen faa mennesker som er morsomme og som samstemmer. Thornes [k255](#) og jeg er altid sammen, hun maa leve stille, han arbejder ustanselig saa vi passer sammen. Jeg arbeide ikke enda, men jeg ser og studerer, læser en del, har nu tat paa italiensk ~~d-Thø~~ med Thora Linde, hvilket gaar nokså bra.

Auberts [k256](#) bor for langt borte vi sees ikke ofte, det er en reise did, jeg var der idag, men traf dem ikke, de bor paa Kapitol, jeg fotograferte en del der, for det gjør jeg meget her, dere skal faa se. Her er vidunderlige ting overalt, naar vaaren kommer, blir der end mer $\leftrightarrow$ storartet, nu staar appelsintrær fulde af appelsiner, men senere kommer blomsterne til paa samme træ. Her faar du to fotografier, som er for mørke, der er ikke færdig flere, ellers skulde du faat bedre, Thorne [k257](#) er altid i arbeide, du faar derfor bare os 4, Magda [k258](#) kan fortælle, hvem er hvem af herrerne. Vi har hidetil [#] været uhyre meget sammen, ofte til maaltider ^{ude i restauranter}, og til the hos Ossbahr, [k259](#) vi sidder ved kaminen der og snakker, hvilket er meget morsomt. Nu kommer der mange reisende venner eller slægt eller prinsesser, som Ossbahr maa være sammen med Hedberg [k260](#) ofte ogsaa. Men vi kan leve uden dem ogsaa, vi var igaar Thornes og en frøken Kamstrup, [k261](#) som Magda kjender, et svært jilt menneske, ude helt paa landet, hvor vi saa fjelderresdene, der er ikke grønt enda, luften var kold, men deiligt var det hele alligevel. Vi har i ovnen fremdeles, min ovn er ful til at ryge, jeg skal flytte fra den, hvilket er mig en glæde, jeg flytter op i tredie étage. Heldigvis fik min værtinde leie sine alle sine værelser ud paa saa gode vilkaar, at hun sa mig op, jeg vil heller til den anden værtinde, der er mer sol, for der to værelser. Jeg vil bli saalænge jeg har penge, hvilket kanske blir til mai. Mon du vil gjøre for mig noget, i mit bogskab staar der ent fladt skrin lakeret, deri ligger nogle visitkort. vil du søge et, hvorpaa staar Voltera Volterra, vil du sende mig det[.] Nu netop har jeg faat et brev Janna Holm, det er saa alvorligt, stakkels dem, hun ser saa alvorligt paa hele

livet igjennem. Holm havde talt om alt, talt med alle hver især, Janna Holm havde ikke kunnet tænke paa sig, at han nogen kunde være saa rolig ligeover for døden, han havde talt meget med Jens,^{k262} hun sier, at «Jens er blit en næsten <voksen> mand, stakkar.» Hun har stor medlidenhed med Christian. Jane er mærkelig, sier hun, hun har allerede talt med sagfører som har sat hende ind i hele stillingen, Holm har hat alt i orden, han talte ogsaa om, at nu flyttet de vel til Kristiania, naar Jens blev student. Du har vel hørt en del om dette, Melby er vel kommet hjem igjen. Jonas Lie^{k263} har blit godt nu, hun kan bruge det. Vil du gratulere Ingar^{k264} med hans geburtsdag^{k265} forleden. Tak Harriet^{k266} for brevet, hun hører snart igjen, hils Thekla samme tak. Dere har vønde vonde tider hjemme i politikken, vi sluge aviser her, jeg har hørt om Kronprinsens modtagelse, at der var aldeles stille, men masse folk, som hilste tause. Den svenske i «Stokholm Døglad Dagblad»,ⁿ⁴³ der skrev sympathisk for Norge mod Boström,^{k267} var god, maatte mange synes saaledes.

Vil du for mig abbonere paa «Verdens Gang», jeg har før hat det gratis, men har holdt op dermed, for jeg syntes, det kunde være nok dermed. Abboner fra marts første marts og bed dem sende den herved til min adresse, regningen kan sendes til Harriet hun har vel resten af de 300 som kom fra Stavanger efter jeg var reist. Hjertelig hilsen til dig og al begge dine, hils Einar^{k268} og Grethe^{k269} i <...>. Din hengivne søster Kittyⁿ⁴⁴

Hils Lisbeth,^{k270} Gran,^{k271} Magda, Eilif, tante Christine,^{k272} alle ellers.ⁿ⁴⁵

Litteratur og forkortelser

Litteratur

Aarre, Bjørn Kielland 2012. *Slekten Kielland. Ledaal fra festetomt til storgård*. Stavanger.

Gudmundson, Inger M.L. (red.) 2017. *Kitty Kielland*. Tekster og katalog til utstilling ved Stavanger kunstmuseum/ Lillehammer kunstmuseum / Haugar Vestfold kunstmuseum. Oslo, Uten Tittel forlag.

Lange, Albert J. 1917. *Slektebok over en fra Holsten til Norge indvandret slekt Lange*. Christiania, Dybwads Forlag.

Schulerud, Mentz 1960. *Norsk kunstnerliv*. Utgitt til Kunstnerforeningens 100 årsjubileum. Oslo, J.W. Cappelens Forlag.

Skadberg, Gunnar A. 2002. *Alexander L. Kielland. I slekt med hele byen*. Stavanger, Wigestrands Forlag AS.

Sørby, Hild 1983. *Jærmaleriet fra landskap til visjon*. Oslo, Universitetsforlaget.

Terjesen, Marianne 1999. *Kitty Kielland. Et portrett*. Oslo, Gyldendal.

Forkortelser

NAOB = [Det Norske Akademis ordbok](#)

NB = [Nasjonalbiblioteket](#)

ODS = [Ordbog over det danske Sprog](#)

Noter og kommentarer

- [n1.](#) [sic.].
- [n2.](#) [sic.].
- [n3.](#) <...>] Slutten mangler.
- [n4.](#) 2-tallet skrevet over enten o eller 6. Hun bodde tidligere i nr. 66 i samme gate.
- [n5.](#) [sic., skrivefeil for end].
- [n6.](#) <...>] Slutten mangler.
- [n7.](#) [sic.].
- [n8.](#) Min adresse ... 19] Påskrift øverst på første side.
- [n9.](#) Tegning av en strandsnegle står i teksten.
- [n10.](#) [sic.].
- [n11.](#) [sic.].
- [n12.](#) [sic.].
- [n13.](#) Del av side mangler.
- [n14.](#) Del av side mangler.
- [n15.](#) Del av side mangler.
- [n16.](#) Del av side mangler.
- [n17.](#) Del av side mangler.
- [n18.](#) Del av side mangler.
- [n19.](#) Del av side mangler.
- [n20.](#) Del av side mangler.
- [n21.](#) Del av side mangler.
- [n22.](#) Del av side mangler.
- [n23.](#) Del av side mangler.
- [n24.](#) Del av side mangler.
- [n25.](#) Del av side mangler.
- [n26.](#) Del av side mangler.
- [n27.](#) Del av side mangler.
- [n28.](#) Del av side mangler.
- [n29.](#) <...>] Slutten mangler.
- [n30.](#) Jeg har ... hos sig?] Skrevet øverst på første side.
- [n31.](#) <...>] Slutten mangler.
- [n32.](#) <...>] Starten mangler.
- [n33.](#) Trolig mangler et ord, f.eks. «hvad».
- [n34.](#) <...>] Slutten mangler.
- [n35.](#) Har du seet ... det?] Skrevet langs høyre marg på første side.
- [n36.](#) <...>] Starten mangler.
- [n37.](#) [sic.].

[n38](#). [sic].

[n39](#). [sic].

[n40](#). [sic].

[n41](#). <...>] Starten mangler.

[n42](#). <...>] Uleselig tall.

[n43](#). [sic].

[n44](#). Vil du ... Kitty] Skrevet opp ned på første side.

[n45](#). Hils Lisbeth ... alle ellers] Skrevet i høyremargen på første side.

[k1](#). Opplysning om brevet: Visittkort med påtrykt «KITTY KIELLAND». Kan være skrevet desember 1878, før forlovelsen til Dagmar ble offisiell. Fotokopi, kun forsiden.

[k2](#). Opplysning om brevet: Trykt, dansk telegram, sendt fra Frederikshavn til København.

[k3](#). Opplysning om brevet: Fragment, slutten mangler. 1 dobbeltblad.

[k4](#). min fødselsdag] 8. oktober.

[k5](#). Asta Nørregaard] Asta Nørregaard (1853–1933), kunstmaler.

[k6](#). Andrea Gram] Andrea Gram (1853–1927), kunstmaler. Giftet seg senere med Emil Kleen, svensk lege.

[k7](#). præsten Skavlann og frue] Dette kan være presten Sigvald Skavlan (1839–1912), gift med Hildur Egedius (1835–1892), bror av Olaf Skavlan.

[k8](#). Holst] Elling Bolt Holst (1849–1915), matematiker. Studerte i Paris.

[k9](#). frue] Inger Skavlan (1853–1899), søster av Olaf Skavlan. Gift i 1875 med Elling Holst.

[k10](#). din mand] Olaf Skavlan (1838–1891), litteraturhistoriker. Gift med Dagmar 14. august 1879.

[k11](#). din fødselsdag] 14. november.

[k12](#). Magda] Fredrikke Magdalene «Magda» Kielland (1855–1931). Kusine av Kitty og Dagmar.

[k13](#). Heyerdahl] Hans Heyerdahl (1853–1913), kunstmaler.

[k14](#). kone] Maren Christine Heyerdahl, også født Heyerdahl (1854–1931), sangerinne. Gift med Hans Heyerdahl 4. september 1879.

[k15](#). Lindstrøm] Trolig Arvid Mauritz Lindstrøm (1849–1923), svensk maler.

[k16](#). Opplysning om brevet: Fragment, slutten mangler. 1 dobbeltblad.

[k17](#). Rue la Condanine] Gaten er feilstavet. Skal være Condamine, beliggende nord for jernbanestasjonen Gare Saint-Lazare.

[k18](#). Lundes] Inga Agathe og Herman Lunde, søster og svoger til Harriet Backer. Bosatt i Paris fra 1877.

[k19](#). Harriet] Harriet Backer (1845–1932), kunstmaler.

[k20](#). Asta Nørregaard] Asta Nørregaard (1853–1933), kunstmaler.

[k21](#). fru Lunde] Inga Agathe Lunde, født Backer (1842–1915), sangerinne. Eldste søster av Harriet Backer.

[k22](#). Runebergs] Walter Runeberg, finsk billedhugger, og konen Lina, bosatt i Paris fra 1876 til 1893.

[k23](#). Collett] Frederik Jonas Lucian Bothfield Collett (1839–1914), kunstmaler.

[k24](#). Skredsvig] Christian Skredsvig (1854–1924), kunstmaler.

[k25](#). en ung handelsmand Seip] Ikke identifisert.

[k26](#). Opplysning om brevet: Brevpapir med sørgerand, trolig grunnet farens død i januar samme år. 1 dobbeltblad.

[k27](#). Anna Sømme] Anna Sømme (1855–?), kusine av Kitty og Dagmar.

[k28](#). din lille søde gut ... med tiden] Gjelder Einar Skavlan, født 20. juni 1880. Døde 7. juni 1881. Førstefødte sønn av Dagmar og Olaf Skavlan.

[k29](#). braad] bratt bakke opp (i overført betydning). Dialektord fra Egersund. Kilde: NAOB.

[k30.](#) Skavlam] Olaf Skavlan (1838–1891), litteraturhistoriker. Gift med Dagmar 14. august 1879.

[k31.](#) salonen] Salongen eller «Salon de Paris», en årlig utstilling som skulle vise det nyeste innen samtidskunsten.

[k32.](#) et nummer ... holde mig til] «Les bois de Douarnenez», er tittel i katalogen fra Salongen på maleriet hun fikk antatt i 1881.

[k33.](#) Tycho] Tycho Kielland (1854–1903), jurist. Yngste bror av Kitty og Dagmar.

[k34.](#) Frøken Backer] Harriet Backer (1845–1932), kunstmaler.

[k35.](#) Sømmes] Trolig tanten Hanna, født Kielland (1823–1908) og onkelen Jacob Jørgen Kastrup Sømme (1817–1893) og deres familie.

[k36.](#) Lisbeth] Maren Elisabeth «Lisbeth» Bull Sømme, gift Gran (1857–1930). Kusine av Kitty og Dagmar.

[k37.](#) Hanna Smith] Trolig Johanne «Hanna» Margrethe Bull Smith (1861–1947), senere gift med Hjalmar Kjerulf. Kusine av Kitty og Dagmar.

[k38.](#) Harriet] Harriet Backer.

[k39.](#) Opplysning om brevet: Udatert brev. Her datert ut fra innholdet: Dagmars fødselsdag 14. november og om dødsfall i familien. Brevpapir med sørgerand, trolig grunnet farens død i januar samme år. 2 dobbeltblad.

[k40.](#) Morbihan] Kommune/distrikt i Bretagne, Frankrike.

[k41.](#) din fødselsdag] 14. november.

[k42.](#) et tungt aar] Faren døde 7. januar og sønnen Einar 7. juni, rundt ett år gammel.

[k43.](#) Harriet] Harriet Backer (1845–1932), kunstmaler.

[k44.](#) blusemænd] Betegnelse på parisiske arbeidere, et begrep som oppsto etter den franske revolusjonen. Kilde: ODS.

[k45.](#) kobbunger] Strandsnegle/sjøsneglehus.

[k46.](#) Runebergs] Walter Runeberg, finsk billedhugger, og konen Lina, bosatt i Paris fra 1876 til 1893.

[k47.](#) Allik] Kallenavn på broren Alexander L. Kielland.

[k48.](#) hendes søster] Inga Agathe Lunde, født Backer (1842–1915), sangerinne. Eldste søster av Harriet Backer.

[k49.](#) Pelouses] Léon Germain Pelouse (1838–1891), fransk maler. Lærer for Kitty og flere norske kunstnere.

[k50.](#) Magda] Fredrikke Magdalene «Magda» Kielland (1855–1931). Kusine av Kitty og Dagmar.

[k51.](#) tante Thora] Thora Margrethe Kielland, født Bendz (1827–1902).

[k52.](#) tante Christines] Christine Aall Kildal, født Lange (1825–1907). Søster av moren Christiane Kielland, født Lange. Hun ble enke 16. mars 1881.

[k53.](#) fru Birch] Ikke identifisert.

[k54.](#) oncles] Peter Daniel Baade Kildal (1816–16. mars 1881).

[k55.](#) jomfru Garman] Ikke identifisert.

[k56.](#) Anna Sømme] Anna Sømme (1855–?), kusine av Kitty og Dagmar.

[k57.](#) Nicoline Peterssen] Nicoline Ravn, født Gram (1850–1882). Gift høsten 1879 med Eilif Peterssen.

[k58.](#) Skavlan] Olaf Skavlan (1838–1891), litteraturhistoriker. Gift med Dagmar i 1879.

[k59.](#) Opplysning om brevet: Brevpapir med påtrykt en tegning av tre barn øverst på første side, trolig kolorert av Kitty. 1 dobbeltblad. Brevskriver har skrevet feil år, det skal være 1882, ikke 1881. Brevet er skrevet i København da hun julen 1881/82 oppholdt seg hos broren Alexander som hadde bodd der siden juni 1881.

- [k60.](#) operationen] Kitty måtte gjennomgå en neseoperasjon. Kilde: Brev fra Alexander L. Kielland til Georg Brandes, datert 12. jan. 1882.
- [k61.](#) Carsten] Carsten Meinert Kielland (1853–1918), forfatter og bankbestyrer. Fetter av Kitty og Dagmar.
- [k62.](#) Bibi] Jacobine «Bibi» Marie Ellen Kielland, født Scheibel (1853–1933), dansk, gift med Carsten Meinert Kielland (1853-1918).
- [k63.](#) Jacobsen] Jens Peter Jacobsen (1847–1885), dansk forfatter.
- [k64.](#) Skavlan] Olaf Skavlan (1838–1891), litteraturhistoriker. Gift med Dagmar i 1879.
- [k65.](#) Helvedssten] «Stein» av sølvnitrat, brukt som lindring.
- [k66.](#) Popper-Menters] Musikerekteparet cellisten David Popper og pianisten Sophie Menter.
- [k67.](#) Harriet] Harriet Backer (1845–1932), kunstmaler.
- [k68.](#) Castberg] Ikke identifisert, trolig en forretningsfører for familien.
- [k69.](#) Jane] Axeliene «Jane» Christiane Zetlitz Holm, født Kielland (1852–1913). Søster av Kitty og Dagmar.
- [k70.](#) Allik] Kallenavn på broren Alexander L. Kielland.
- [k71.](#) Beate] Beate Kielland, født Ramsland (1850–1923). Gift med Alexander L. Kielland.
- [k72.](#) Bodde] Kallenavn på nevøen Alexander L. Kielland (1874–1938), sønn av Alexander L. og Beate Kielland.
- [k73.](#) Opplysning om brevet: Fragment, slutten mangler. Brevpapir påtrykt blått «DS». Deler av papiret revet av på samtlige blad.
- [k74.](#) Olafs Tidsskrift] «Nyt Tidsskrift», grunnlagt av Ernst Sars og Olaf Skavlan i 1882. Utgitt fram til 1887.
- [k75.](#) En stor Indtægt ... deiligt] Etter initiativ fra Dronningen ble det avholdt basar på det kongelige slott fra 9. til 13. mars til inntekt for nødlidende etter voldsomme orkaner 16. januar og 4. februar i nordre deler av Troms og i Finnmark.
- [k76.](#) Jacob] Jacob Kielland (1841–1915), prest. Bror av Kitty og Dagmar.
- [k77.](#) Jens] Jens Zetlitz Monrad Kielland (1866–1926), arkitekt. Fetter av Kitty og Dagmar.
- [k78.](#) Dikka] Diderikke «Dikka» Jørgine Kielland, født Monrad (1842–1918). Gift med Jacob Kielland (1841–1915).
- [k79.](#) Janna] Christiane «Janna» Monrad Kielland (1868–?), lærer. Datter av Dikka og Jacob Kielland. Kusine til Kitty og Dagmar.
- [k80.](#) Olaf] Olaf Skavlan (1838–1891), litteraturhistoriker. Gift med Dagmar 14. august 1879.
- [k81.](#) Alexanders] Broren Alexander L. Kielland og konen Beate, født Ramsland.
- [k82.](#) Allik] Kallenavn på broren Alexander L. Kielland.
- [k83.](#) Karsten] Trolig Carsten Meinert Kielland (1853–1918), forfatter og bankbestyrer. Fetter av Kitty og Dagmar.
- [k84.](#) Barn. ... Sikkerhed.] Sønnen Einar ble født 30. juli 1882 og fikk samme navn som førstefødte sønn som døde vel ett år gammel.
- [k85.](#) Jane] Axeliene «Jane» Christiane Zetlitz Holm, født Kielland (1852–1913). Søster av Kitty og Dagmar.
- [k86.](#) Lunggaardsvandet] I Bergen.
- [k87.](#) Moder] Inger Sømme Mæle (1815–1887). Stemor til Kitty og Dagmar.
- [k88.](#) Opplysning om brevet: 1 dobbeltblad.
- [k89.](#) Ogne] Ogna, tettsted sør i Rogaland i det kupert Dalane, sør for det flate Jæren.

- [k90](#). Beate] Beate Kielland, født Ramsland (1850–1923). Gift med Alexander L. Kielland.
- [k91](#). endelig kommet iver] Datteren Else ble født 5. juli, i København.
- [k92](#). Thea Svendsen] Ikke identifisert.
- [k93](#). Sømmes] Trolig tanten Hanna, født Kielland (1823–1908) og onkelen Jacob Jørgen Kastrup Sømme (1817–1893) og deres familie.
- [k94](#). Magdas] Fredrikke Magdalene «Magda» Kielland (1855–1931). Kusine av Kitty og Dagmar.
- [k95](#). Magdas geburtsdag] 11. juli.
- [k96](#). Jane] Axeliane «Jane» Christiane Zetlitz Holm, født Kielland (1852–1913). Søster av Kitty og Dagmar.
- [k97](#). uncle Smiths] Trolig Ingvald Marillus Emil Smith og Maren Elisabeth Bull, født Kielland.
- [k98](#). frøken Hiorth] Pauline Hiorth (1827–1904). Ognå gård hadde tatt i mot sommergjester fra 1781.
- [k99](#). doctor Armauer Hansen] Gerhard Armauer Hansen (1841–1912), lege, særlig kjent for å ha identifisert årsaken til lepra.
- [k100](#). Jacob] Trolig broren Jacob Kielland (1841–1915), prest. Han og familien bodde i Haugesund fra 1884 til 1897.
- [k101](#). Lars Berentsen] Lars Berentsen (1838–1896), reder og kjøpmann.
- [k102](#). et stort flot hus] Eiendommen «Bredablikk», tegnet av arkitekt Henrik Nissen som sto ferdig i 1882. I dag en del av Museum Stavanger.
- [k103](#). Ledaal] Herskkelig bolig eiet av familien Kielland. I dag en del av Museum Stavanger.
- [k104](#). Skavlan] Olaf Skavlan (1838–1891), litteraturhistoriker. Gift med Dagmar i 1879.
- [k105](#). naar du er færdig] Gjelder en fødsel. Sønnen Einar ble født 30. juli 1882 og fikk samme navn som førstefødte sønn som døde vel ett år gammel.
- [k106](#). Opplysning om brevet: Fragment, slutten mangler. 1 dobbelblad + 1 enkeltbl.
- [k107](#). Magda] Fredrikke Magdalene «Magda» Kielland (1855–1931). Kusine av Kitty og Dagmar.
- [k108](#). Jonas Lie] Jonas Lie (1833–1908), forfatter.
- [k109](#). Bjørnson] Bjørnstjerne Bjørnson (1832–1910), forfatter.
- [k110](#). tidsskriftet] Trolig til «Nyt Tidsskrift», grunnlagt av Ernst Sars og Olaf Skavlan i 1882.
- [k111](#). «Ude og Hjemme»] «Ude og Hjemme. Nordisk Illustreret Ugeblad», dansk ukeskrift som utkom fra 1877 til 1884.
- [k112](#). Sars's] Ernst Sars (1835–1917), historiker.
- [k113](#). vor første forening] Skandinavisk kunstnerforening, navnet er ikke klarlagt, men omtales i Schulerud 1969, s. 363ff.
- [k114](#). Runebergs atélier] Walter Runeberg (1838–1920), finsk billedhugger, bosatt i Paris fra 1876 til 1893.
- [k115](#). Strindbergs] August Strindberg (1849–1912), svensk forfatter og konen Siri von Essen (1850–1912), svensk skuespillerinne.
- [k116](#). rethaveri] påståelighet. Kilde: NABO.
- [k117](#). Anna] Anna Sømme (1855–?), kusine av Kitty og Dagmar.
- [k118](#). Lisbeth] Maren Elisabeth «Lisbeth» Bull Gran, født Sømme, (1857–1930). Kusine av Kitty og Dagmar.
- [k119](#). Opplysning om brevet: Udatert fragment, starten og slutten mangler. 1 dobbeltblad. Her datert ut fra opplysningen om Christian Krohgs maleri og innholdet for øvrig. Håndskriften er sirlig, noe som er tilfelle i andre brev fra samme tid.
- [k120](#). Skavlan] Olaf Skavlan (1838–1891), litteraturhistoriker. Gift med Dagmar i 1879.

[k121](#). Anna] Trolig Anna Sømme (1855–?), kusine av Kitty og Dagmar.

[k122](#). Krohgs sidste Maleri] Antakelig Christian Krohgs maleri «Albertine i politilegens venteværelse» som ble utstilt for første gang i Teknikens store sal, Rådhusgaten, Kristiania i mars 1887.

[k123](#). Opplysning om brevet: Udatert fragment, starten mangler. 1 dobbeltblad. Her datert ut fra innholdet: Opplysning om bryllupet til kusinen Dagmar.

[k124](#). Jane] Trolig Axeliane «Jane» Christiane Zetlitz Holm, født Kielland (1852–1913). Søster av Kitty og Dagmar.

[k125](#). Dagmar] Kristiane Dagmar Kildal (1862–1927). Kusine av Kitty og Dagmar.

[k126](#). ingeniør Brønlund] Thomas Brønlund (1859–1938).

[k127](#). have bryllup ... ved] De giftet seg 12. september 1889. Kilde: Albert J. Lange 1917, s. 111.

[k128](#). Tante Christine] Christine Aall Kildal, født Lange (1825–1907). Søster av moren Christiane Kielland, født Lange.

[k129](#). har strævet ... saa vidt] Tanten ble enke 16. mars 1881.

[k130](#). Daniel] Trolig Daniel Balthazar Kildal (1864–1926), jurist. Fetter av Kitty og Dagmar.

[k131](#). onkel Christinus] Christinus Castberg Lange (1830–1912). Bror av moren til Kitty og Dagmar.

[k132](#). tante Elisabeth] Maren Elisabeth Bull Smith, født Kielland (1821–1899), søster av moren til Kitty og Dagmar.

[k133](#). Hanna Kjerulf] Johanne «Hanna» Margrethe Bull Kjerulf, født Smith (1861–1947), gift med Hjalmar Kjerulf. Kusine av Kitty og Dagmar.

[k134](#). Aagot] Aagot Skavlan (20. mai 1888–1960). Datter av Dagmar og Olaf Skavlan.

[k135](#). Ingvalds] Ingvald Smith-Kielland (1863–1949). Fetter av Kitty og Dagmar.

[k136](#). Ragnhild Duborgh] Ragnhild Johanne Duborgh (1869–1961). Giftet seg med Ingvald 30. oktober 1889.

[k137](#). Tante Johanne] Johanna Lange, født Young (1834–1891), gift med søster av moren til Kitty og Dagmar.

[k138](#). frk. Balke] Hansine Thekla Balke (1858–?), datter av maleren Peder Balke.

[k139](#). Alexander Langes] Alexander Lange IV (1857–1905). Gift med Thekla Balke i Buenos Aires 20. nov. 1889.

[k140](#). tante Thekla] Aagot Thekla Lange, født Bøbert (1840–?).

[k141](#). Elisabeth] Elisabeth Lange (1863–?), kusine av Kitty og Dagmar. Reiste i mai 1890 til New York hvor hun giftet seg med ingeniør Gunvald Aus (1861–?).

[k142](#). Olaf] Olaf Skavlan (1838–1891), litteraturhistoriker. Gift med Dagmar i 1879.

[k143](#). Einar] Einar Skavlan (1882–1954), jurist, journalist, m.m. Sønn av Dagmar og Olaf Skavlan.

[k144](#). Opplysning om brevet: Udatert. 1 dobbeltblad. Antakelig skrevet høsten 1890, like før jul da Kitty ble operert første gang av Hagbart Strøm. Kitty bodde på denne tiden i Sandvika, flyttet først i oktober 1891 inn til Kristiania.

[k145](#). Strøm] Hagbarth Strøm (1854–1912), lege og senere professor i kirurgi.

[k146](#). Ingar] Ingar Skavlan (1885–1944), jurist. Sønn av Dagmar og Olaf Skavlan.

[k147](#). Olaf] Olaf Skavlan (1838–1891), litteraturhistoriker. Gift med Dagmar i 1879.

[k148](#). Lisbeth Gran] Maren Elisabeth «Lisbeth» Bull Gran, født Sømme, (1857–1930). Gift med Gerhard Gran. Kusine av Kitty og Dagmar.

[k149](#). Jane] Axeliane «Jane» Christiane Zetlitz Holm, født Kielland (1852–1913). Søster av Kitty og Dagmar.

[k150](#). L.] Lisbeth Gran.

[k151](#). tante Hanna] Johanna «Hanna» Margrethe Bull, født Kielland (1823–1908). Gift med Jacob Jørgen Kastrup Sømme.

[k152](#). Magda] Fredrikke Magdalene «Magda» Peterssen, født Kielland (1855–1931). Kusine av Kitty og Dagmar. Gift med Eilif Peterssen i 1888.

[k153](#). Einar] Einar Skavlan (1882–1954), jurist, journalist, m.m. Sønn av Dagmar og Olaf Skavlan.

[k154](#). frøken Backer] Harriet Backer (1845–1932), kunstmaler.

[k155](#). Opplysning om brevet: Udatert. 1 dobbeltblad, 3 sider med tekst. Antakelig skrevet høsten 1890, like før jul da Kitty ble operert første gang av Hagbart Strøm. Kitty bodde på denne tiden i Sandvika, flyttet først i oktober 1891 inn til Kristiania.

[k156](#). Olafs] Olaf Skavlan (1838–1891), litteraturhistoriker. Gift med Dagmar i 1879.

[k157](#). Eilif] Trolig Eilif Peterssen (1852–1928), kunstmaler.

[k158](#). Strøm] Hagbarth Strøm (1854–1912), lege og senere professor i kirurgi.

[k159](#). Opplysning om brevet: 1 dobbeltblad.

[k160](#). Sorg og savn ... dag til dag] Mannen til Dagmar, Olaf Skavlan døde for litt over to måneder siden; 30. mai 1891.

[k161](#). Skavlan] Olaf Skavlan (1838–1891), litteraturhistoriker.

[k162](#). Strøm] Hagbarth Strøm (1854–1912), lege og senere professor i kirurgi.

[k163](#). uncle Jacob] Jacob Otto Lange (1833–1902), stortingsmann. Bror til moren til Kitty og Dagmar.

[k164](#). Thekla] Aagot Thekla Lange, født Bøbert (1840–?).

[k165](#). Alliks] Broren Alexander L. Kielland og konen Beate, født Ramsland.

[k166](#). skræppet] skræppe = skryte, tale høyt om. Kilde: ODS.

[k167](#). uncle Bernt] Bernt Otto Lange (1832–1899), tollbetjent. Bror av moren til Kitty og Dagmar.

[k168](#). Odde] Eldre navn på Odda, tettsted i Hardanger.

[k169](#). Jane] Axeliane «Jane» Christiane Zetlitz Holm, født Kielland (1852–1913). Søster av Kitty og Dagmar.

[k170](#). Holm] Danchert Krohn Holm (1844–1905), lege. Gift med Jane, født Kielland.

[k171](#). Mons Lie] Mons Lie (1864–1931), forfatter.

[k172](#). Anna Sindig] Trolig Anna Sinding, født Nielsen (1855–1914). Gift med maleren Otto Sinding.

[k173](#). Magda og Eilif] Magda, født Kielland og Eilif Peterssen.

[k174](#). Sømme] Anna Sømme (1855–?), kusine av Kitty og Dagmar.

[k175](#). Harriet] Harriet Backer (1845–1932), kunstmaler.

[k176](#). Werner Werenskiold] Werner Werenskiold, sønn av Erik og Sofie Werenskiold, født 1883, hadde vært svært syk.

[k177](#). Einar] Einar Skavlan (1882–1954), jurist, journalist, m.m. Sønn av Dagmar og Olaf Skavlan.

[k178](#). Ingar] Ingar Skavlan (1885–1944), jurist. Sønn av Dagmar og Olaf Skavlan.

[k179](#). Aagot] Aagot Skavlan (1888–1960). Datter av Dagmar og Olaf Skavlan.

[k180](#). Opplysning om brevet: Uten år. 2 dobbeltblad. Antatt år er satt ut fra innholdet: Kitty malte dette året et portrett av doktor Gade, samt at Ove Høegh Gude dette året flyttet fra Stavanger til Haugesund.

[k181](#). Det blir vist umuligt ... veir] Kitty hadde to malerier på Statens Kunstutstilling/Høstutstillingen i Kristiania, katalognr. 61 «Før Operasjonen» og katalognr. 62 «Fra Jæderen», begge var til salgs.

[k182](#). doctor Wyller] Trolig Thomas Christian Wyller (1858–1921), stadsfysikus i Stavanger.

[k183](#). Jane] Axeliane «Jane» Christiane Zetlitz Holm, født Kielland (1852–1913). Søster av Kitty og

Dagmar.

[k184](#). Holm] Danchert Krohn Holm (1844–1905), lege. Gift med Jane, født Kielland.

[k185](#). Ledaal] Herskkelig bolig eiet av familien Kielland. I dag en del av Museum Stavanger.

[k186](#). Allik] Kallenavn på broren Alexander L. Kielland.

[k187](#). Finnes] Assa og Henrik Finne med familie.

[k188](#). Assa] Axeliane Christine Zetlitz Finne, født Kielland (1838–1924). Kusine av Kitty og Dagmar.

[k189](#). Alliks] Broren Alexander L. Kielland og konen Beate, født Ramsland.

[k190](#). Magda] Fredrikke Magdalene «Magda» Peterssen, født Kielland (1855–1931). Gift med Eilif Peterssen i 1888.

[k191](#). bindegalt] helt feil, fullstendig galt. Kilde: ODS.

[k192](#). Beate] Beate Kielland, født Ramsland (1850–1923). Gift med Alexander L. Kielland.

[k193](#). jubelæumsfesten for 25 aarige studenter] 25-årsjubileum som student ved Universitetet i Kristiania.

[k194](#). blevet borgermester istedetfor digter] Alexander L. Kielland ble utnevnt til borgermester i Stavanger 12. desember 1891.

[k195](#). Lisbeth] Maren Elisabeth «Lisbeth» Bull Gran, født Sømme, (1857–1930). Gift med Gerhard Gran. Kusine av Kitty og Dagmar.

[k196](#). Gran] Gerhard von der Lippe Gran (1856–1925), litteraturhistoriker.

[k197](#). Anna] Anna Sømme (1855–?), kusine av Kitty og Dagmar.

[k198](#). Sølyst] Eiendom beliggende på en øy med samme navn, rett nord for Stavanger sentrum. Overdratt til Jakob Sømmes tre sønner i mai 1890.

[k199](#). Jacob Sømme] Jacob Sømme (1862–1940), kunstmaler. Fetter av Kitty og Dagmar.

[k200](#). Andreas] Andreas Sømme (1849–1937).

[k201](#). Marens] Maren Sophie Sømme, født Berner (1858–1946).

[k202](#). Johanne Margrethe] Johanne Margrethe Bull Sømme, gift Borchgrevink (1890–1932).

[k203](#). Oncle Axel] Axel Christian Kielland (1827–1894). Eier av Holme-Egenes.

[k204](#). Johane Gude] Johanne Catrine Kastrup Gude, født Sømme (1846–1930), gift med Ove Høegh Gude. Kusine av Kitty og Dagmar.

[k205](#). Han maa søge ... gjorde det] Om Ove Høegh Gude (1839–1918), jurist. Han ble utnevnt til sorenskriver i Karmsund (Haugesund) i november 1892.

[k206](#). Store Kitty] Christiane «Store Kitty» Gynther Schram Kielland (1839–1922).

[k207](#). Finne] Henrik Finne (1836–1906), jurist. Gift med Assa, kusine av Kitty og Dagmar.

[k208](#). Kitty] = Store Kitty, se over.

[k209](#). fru Weise] trolig feil for «fru Wiese».

[k210](#). Einars] Einar Skavlan (1882–1954), jurist, journalist, m.m. Sønn av Dagmar og Olaf Skavlan.

[k211](#). Einars geburtsdag] 30. juli 1882.

[k212](#). Opplysning om brevet: Udatert fragment, starten mangler. 1 blad, tydelig avrevet en halvdel. Datering her er gjort ut fra innholdet: Einars middelskoleeksamen og det nevnte sølvbryllupet til broren Alexander L. Kielland 18. september 1897.

[k213](#). Ingar] Ingar Skavlan (1885–1944), jurist. Sønn av Dagmar og Olaf Skavlan.

[k214](#). Aagot] Aagot Skavlan (1888–1960). Datter av Dagmar og Olaf Skavlan.

[k215](#). Einar] Einar Skavlan (1882–1954), jurist, journalist, m.m. Sønn av Dagmar og Olaf Skavlan.

[k216](#). present til Alliks] Trolig sølvbryllupsgave til broren Alexander L. Kielland og konen Beate, født Ramsland. Giftet seg 18. september 1872. Allik er kallenavn på Alexander L.

- [k217](#). Anna S.] Anna Sømme (1855–?), kusine av Kitty og Dagmar.
- [k218](#). Baby] Beate «Baby» Kielland (1876-1950). Niese av Dagmar og Kitty, datter av Alexander L. og Beate Kielland.
- [k219](#). Harriet] Harriet Backer (1845–1932), kunstmaler.
- [k220](#). Opplysning om brevet: 1 blad.
- [k221](#). denne dag] Dagmars sølvbryllupsdag, hun giftet seg med Olaf Skavlan (som døde i 1891) 14. august 1879.
- [k222](#). fru Bartholdi] Trolig Octavia Bartoldy (1854–1945), dansk sanglærer. Mor til sønnen Einars forlovede Grete Bartoldy.
- [k223](#). fru Gjølme] Ikke identifisert.
- [k224](#). Annas] Anna Sømme (1855–?). Kusine av Kitty og Dagmar.
- [k225](#). Jacob] Kan være Jacob Sømme (1862–1940), kunstmaler. Fetter av Kitty og Dagmar og bror til Anna Sømme.
- [k226](#). Jane] Trolig Axeliane «Jane» Christiane Zetlitz Holm, født Kielland (1852–1913). Søster av Kitty og Dagmar.
- [k227](#). Onkel Emil] Emil Lange (1821–21. juli 1904), lege.
- [k228](#). sønnen, som er maler] Olaf Lange (1875–1965), kunstmaler og grafiker.
- [k229](#). Kitty Hansen] Christiane Antoinette Hansen, født Lange (1856–?), datter av Emil Lange.
- [k230](#). Antonette] Antoinette Mathilde Thesen, født Hansen (1877–?), barnebarn til Emil Lange.
- [k231](#). Tante Hanna] Johanna «Hanna» Margrethe Bull, født Kielland (1823–1908). Gift med Jacob Jørgen Kastrup Sømme.
- [k232](#). Grans] Lisbeth og Gerhard Gran.
- [k233](#). Andreas] Andreas Sømme. Fetter av Kitty og Dagmar.
- [k234](#). sølvbryllup den 21 august] Andreas Sømme og Maren Sophie, født Berner, giftet seg 21. august 1879. Fetter av Kitty og Dagmar.
- [k235](#). Opplysning om brevet: Sendt fra Roma.
- [k236](#). Via Babuino] I Roma, Italia. Gaten «Via del Babuino» går langs Piazza di Spagna og opp til Piazza del Popolo.
- [k237](#). Harriet] Harriet Backer (1845–1932), kunstmaler.
- [k238](#). Auberts] Andreas Aubert (1851–1913), kunsthistoriker og konen Vedastine «Veda», født Moe (1855–1933).
- [k239](#). Aagot] Aagot Skavlan (1888–1960). Datter av Dagmar og Olaf Skavlan.
- [k240](#). Thorne] Oluf Wold-Torne (1867–1919), kunstmaler.
- [k241](#). Bjørnsons] Bjørnstjerne og Karoline Bjørnson.
- [k242](#). Motzfeldt] Ingeborg Motzfeldt, gift Løchen (1875–1946), fotograf og forfatter.
- [k243](#). fru Gram] Gyda Gram, født Dahm (1851–1906), kunstmaler.
- [k244](#). Ingolf] Ingolf Axelsen Kielland (1862–?), ingeniør, forretningsmann. Fetter av Kitty og Dagmar.
- [k245](#). Dikken] Trolig Dikken Zwilgmeyer (1853–1913), forfatter.
- [k246](#). J. P. Bull] Kan være Jacob Breda Bull (1853–1930), forfatter.
- [k247](#). tante Christine] Trolig Christine Aall Kildal, født Lange (1825–1907). Søster av moren Christiane Kielland, født Lange.
- [k248](#). Opplysning om brevet: Sendt fra Roma.
- [k249](#). Via Babuino] I Roma, Italia. Gaten «Via del Babuino» går langs Piazza di Spagna og opp til Piazza

del Popolo.

[k250](#). Ingolf] Ingolf Axelsen Kielland (1862–?), ingeniør, forretningsmann. Fetter av Kitty og Dagmar.

[k251](#). Holm] Danchert Krohn Holm (1844–5. februar 1905), lege. Gift med Jane, født Kielland.

[k252](#). Christian] Christian Lerche Dahl Holm (1878–?), jurist og forretningsmann. Bosatte seg i Danmark og døde der som gammel. Kilde: Studentboken for 1896-kullet.

[k253](#). Jane] Axeliane «Jane» Christiane Zetlitz Holm, født Kielland (1852–1913). Søster av Kitty og Dagmar.

[k254](#). Janna] Janna Holm (1880–1932), kunstmaler. Niese av Kitty og Dagmar.

[k255](#). Thornes] Kunstnerparet Oluf Wold-Torne (1867–1919) og Christine «Kris», født Laache (1867–1946).

[k256](#). Auberts] Andreas Aubert (1851–1913), kunsthistoriker og konen Vedastine «Veda», født Moe (1855–1933).

[k257](#). Thorne] Oluf Wold-Torne (1867–1919), kunstmaler.

[k258](#). Magda] Fredrikke Magdalene «Magda» Peterssen, født Kielland (1855–1931). Kusine av Kitty og Dagmar.

[k259](#). Ossbahr] Carl Anton Ossbahr (1859–1925), svensk museumsmann.

[k260](#). Hedberg] Tor Hedberg (1862–1931), svensk forfatter.

[k261](#). frøken Kamstrup] Christine «Kitty» Kamstrup (1862–1953).

[k262](#). Jens] Jens Zetlitz Kielland Holm (1887–1959), ingeniør. Nevø av Kitty og Dagmar.

[k263](#). Jonas Lie] Jonas Lie (1833–1908), forfatter.

[k264](#). Ingar] Ingar Skavlan (1885–1944), jurist. Sønn av Dagmar og Olaf Skavlan.

[k265](#). hans fødselsdag] 12. februar.

[k266](#). Harriet] Harriet Backer (1845–1932), kunstmaler.

[k267](#). Boström] Erik Gustaf Boström (1842–1907), svensk statsminister 1902–05.

[k268](#). Einar] Einar Skavlan (1882–1954), jurist, journalist, m.m. Sønn av Dagmar og Olaf Skavlan.

[k269](#). Grethe] Margrethe «Grete» Bartholdy (1883–1965), dansk sangpedagog, gift med Einar Skavlan i 1907.

[k270](#). Lisbeth] Maren Elisabeth «Lisbeth» Bull Gran, født Sømme, (1857–1930). Kusine av Kitty og Dagmar.

[k271](#). Gran] Gerhard von der Lippe Gran (1856–1925), litteraturhistoriker.

[k272](#). tante Christine] Trolig Christine Aall Kildal, født Lange (1825–1907). Søster av moren Christiane Kielland, født Lange.